

Hvordan forholder vi oss til potensielt livsfarlig natur?

En oppgave om hverdagslivet i et område med fjelløver, som fra tid til annen angriper mennesker og deres livsførsel. Om verdier og om samspillet mellom mennesker og deres omgivelser

Margaret Helen Resen-Fellie

Hovedoppgave i sosialantropologi ved samfunnsvitenskapelig fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

29. mars 2007

Forord

Arbeidet med hovedoppgaven nærmer seg slutten, en tekst som har vært en stor del av min tilværelse over lang tid. Dette har mine nærmeste fått merke og jeg er glad jeg snart kan slippe å ha dette arbeidet hengende over meg. Samtidig er jeg veldig glad for at jeg har hatt muligheten til å gjennomføre dette studiet og denne avhandlingen. Jeg har utviklet meg mye, både faglig og personlig og jeg har fått erfart og lært mye om meg selv. Denne endrings- og læringsprosessen har vært en positiv og til tider slitsom prosess, og jeg er svært glad for den innsikt den har gitt meg.

For at denne hovedoppgaven skulle bli en realitet, er det flere å takke. Informantene mine har vært uvurderlige, men det er fleres støtte jeg ikke hadde klart meg foruten. Jeg vil nevne samboeren min, søsteren min, foreldrene mine, veileder Arne Kalland og mine medstudenter og venner. Tusen takk for at dere har vært med meg i denne prosessen. Jeg setter pris på alle dype samtaler, all nøsting av tråder og alle som har støttet meg på sine unike måter.

Helt til slutt vil jeg rette en takknemlig, smilende tanke til den uventede støtten jeg har fått fra katten min. Hun har ligget på haugene med papirer, hoppet opp og ned på dataskjermen (og noen ganger rett i tastaturet), malt og sett på meg med skuffede øyne når jeg har avsluttet arbeidet for kvelden. Det har vært fint å ikke være helt alene i selve skriveprosessen!

Sammendrag

Denne avhandlingen handler om hvordan det er å leve nær potensielt livsfarlige fjelløver i Orange County, California, USA. Området der fjelløvene holder til er nesten helt omringet av byer og tettsteder. Befolkningen har økt drastisk de siste 100 årene og de siste 25 årene har flere mennesker blitt angrepet og drept av fjelløver. Menneskene som bor midt oppi denne problemstillingen har ulike natursyn. Jeg bruker flere perspektiver på natur (et monistisk, et dualistisk og et biosentrisk) for å beskrive befolkningens relasjon til naturen og fjelløvene.

Oppfattelsen av risiko henger sammen med natursyn og disse to aspektene henger igjen sammen med handlinger i hverdagslivet. Hvordan alt dette henger sammen er ikke en statisk og avgjort tankekonstruksjon, det blir preget av erfaringer, tilvenning og diskursen om fjelløver. Diskrepansen i natursyn blir godt synlig på grunn av forholdsregler nylig innflyttede til området tar. Konfliktpotensialet i befolkningen øker på grunn av dette, men også på grunn av holdningene til fjelløvene endringer i lokalsamfunnet.

Hvordan lokalbefolkningen og myndighetene endrer området er med på å avgjøre fjelløvebestandens skjebne. Fjelløvene er fredet og fjelløveforvaltningen jobber for at fjelløvebestanden skal fortsette å være levedyktig. I avhandlingen ser jeg på om det er samsvar mellom det som uttrykkes som ønsket verdi og om det som gjøres i praksis støtter eller motarbeider verdiene.

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: INNLEDNING	1
Innledning	1
Bakgrunn for valg av tema	1
Presentasjon av problemstillingen	3
Kompleksiteten i problemstillingen.....	4
Begrensninger i problemstillingen og for oppgaven.....	6
KAPITTEL 2: TEORI OG METODE.....	8
TEORI.....	8
Innledning	8
Faghistorisk oppsummering om natur-kultur debatten	10
Teoretiske perspektiver på natur og kultur	12
Dwelling perspektivet.....	12
Natur vs. kultur perspektivet.....	15
Naturvernperspektivet	17
Teorier om handlinger	18
Oppfattelser av risiko.....	20
METODE	23
Feltarbeid i Orange County.....	23
Feltarbeidets varighet og omfang.....	25
Presentasjon av informantene.....	27
Lokalitet	29
Antropologens rolle i felten	30
Deltagende observasjon – intervjuteknikker	32

KAPITTEL 3: SEKUNDÆR EMPIRI – KONTEKST	33
BEFOLKNINGEN OG OMRÅDET	33
Innledning	33
Befolkningen rundt viltområdet.....	35
Kort historikk fra områdene nær Cleveland National Forest.....	38
Kort orientering om politiske føringer mht naturen i Cleveland National Forest	39
Naturen i Cleveland National Forest og i Orange County generelt.....	41
FJELLØVER.....	44
Generelt om fjelløver.....	44
Utseende	45
Fjelløver i historisk perspektiv.....	46
Fjelløvenes territorium.....	47
Jaktteknikk.....	49
Fjelløvene i Cleveland National Forest – en trussel?	49
Fjelløvestudie i Caspers	50
Oppførsel ved møte med fjelløven.....	51
Angrep	53
Død og sykdom blant fjelløver	54
KAPITTEL 4: RELASJON TIL POTENSIELT LIVSFARLIG NATUR.....	55
Innledning	55
Hverdagslivet i sølvgruvedalen	55
Cliffdwellernes natursyn.....	58
Innflytternes natursyn.....	61
Holdninger til endringer i sølvgruvedalen	65
Sosialt samlingspunkt midt i villmarken	67

Terrensykklitenes natursyn	68
Motorsykkellentusiastenes natursyn	72
Ny generasjon cliffdwellers?	75
KAPITTEL 5: POTENSIELT LIVSFARLIGE FJELLØVER.....	80
Innledning	80
Relasjoner til omgivelsene	80
Livsfarlige fjelløver.....	82
Anomalier	90
Oppfattelse av risiko skapes	94
Cliffdwellernes oppfattelse av risiko	95
Terrensykklitenes oppfattelse av risiko	96
Motorsykkellentusiastenes oppfattelse av risiko.....	98
Skogvokternes oppfattelse av risiko	100
Innflytternes oppfattelse av risiko.....	101
Oppsummering.....	102
KAPITTEL 6: HANDLINGER	103
Hverdagen i Caspers.....	103
Forholdsregler i hverdagen.....	108
Hegemoni = beskyttelse?	109
Livsbetingelsene for levedyktig fjelløvestamme i området	111
Fjelløveforvaltningen vs innflyttere vs cliffdwellers	112
KAPITTEL 7: AVSLUTNING	118
Oppsummering.....	118
Avsluttende kommentar	119

LITTERATURLISTE.....	121
INTERNETTREFERANSER:.....	124
VEDLEGG 1: NOEN UTVALGTE HISTORISKE ÅRSTALL I ORANGE COUNTY (WEB 14).....	125
VEDLEGG 2: AVISARTIKKEL (WEB 15)	127
VEDLEGG 3: LESERINNLEGG (WEB 16).....	128
VEDLEGG 4: OPPFØRSEL I MØTE MED FJELLØVER (WEB 17).....	129
VEDLEGG 5: BRANN I ORANGE (WEB 18).....	131

Figuroversikt

<i>Figur 1: Kart over aktuelt område 1.....</i>	35
<i>Figur 2: Oversikt over innbyggertall i tettstedene/byene rundt viltområdet.....</i>	36
<i>Figur 3: Kart over aktuelt område 2.....</i>	37
<i>Figur 4: Befolkningsoversikt fra 1900 til 2006</i>	39
<i>Figur 5: Oversikt over fylker i California</i>	42
<i>Figur 6: Representativt bilde fra Orange County.....</i>	42
<i>Figur 7: Fotografi av en fjelløve</i>	45
<i>Figur 8: Kart over aktuelt område.....</i>	88
<i>Figur 9: Sølvgruvedalen</i>	114

KAPITTEL 1: INNLEDNING

Innledning

Målet med denne avhandlingen er å få mer kunnskap om hvilke føringer det gir av å bo nærme de potensielt livsfarlige rovdyrene i Orange County, California.

Rovdyrene det her er snakk om, er fjelløver. Det har ikke vært utbredt antropologisk forskning på det Knight (2000) kaller *people-wildlife conflicts*, altså konflikter mellom mennesker og ville dyr. Slike konflikter finnes i mange samfunn og han mener at nettopp antropologer burde studere temaet. Antropologer kan bidra til å forstå og forklare konfliktpotensialet mellom lokalbefolkning og eksperter og på den måten bidra i forvaltningen av dyreliv. Innledningsvis vil jeg belyse bakgrunnen for valg av tema, deretter kompleksiteten i problemstillingen og studiens begrensninger.

Bakgrunn for valg av tema

Våren 2002 deltok jeg på et hovedfagskurs i natur og samfunn. En av tekstene vi leste het *The Cougar's Tale* av Gullo, Lassiter og Emel (Wolch og Emel (red.) 1998:139-162). Teksten handler blant annet om noen mennesker som ble angrepet av fjelløver i Orange County, California. Jeg var allerede interessert i problemstillingen rundt fjelløver på grunn av en livslang fascinasjon av alle slags kattedyr. Den overnevnte teksten gjorde temaet bare mer håndgripelig. Derfor bestemte jeg meg for å reise til

det samme området som teksten omhandlet og forsøke å finne ut mer om hvordan hverdagslivet er der.

Mennesker har blitt drept av fjelløver i området der jeg gjorde feltarbeid. Flere har blitt skadet. I mars 1986 ble en fem år gammel jente angrepet og skadet i San Juan Creek, et elveleie som går gjennom Ronald W. Caspers Wilderness Park (heretter kalt Caspers) (Deurbrouk & Miller 2001:85-102). Denne parken er sør i Cleveland National Forest. Noen uker før angrepet på jenta, hadde en kvinne blitt forfulgt av en fjelløve langs en av turstiene i parken, men hun hadde klart å skremme den bort ved å kaste steiner på den. I oktober samme år, ble en seks år gammel gutt angrepet av en fjelløve mens han knyttet skoene. Myndighetene innførte da et forbud mot barn og hunder i parken som varte i over ti år og en situasjonsstudie om fjelløver ble igangsatt (ibid:85-93).

Etter at jeg hadde avsluttet feltarbeidet og var i gang med skriveprosessen, ble ett menneske drept og ett skadet av en fjelløve i Mission Viejo, januar 2004 og i 2006 ble en fjelløve skutt midt i et boligområde i Rancho Santa Margarita.

Befolkningstettheten i og rundt fjelløveområdet øker. Nye hus og veier bygges, og møter mellom fjelløver og mennesker ser ut til å være hyppigere enn tidligere rapportert. Kunnskapen om fjelløver er varierende blant befolkningen, men

myndighetene har opplysningskampanjer og media har stor pressedekning når noe skjer. På tross av rovdyrproblematikken, er dette et populært sted å bo.

Presentasjon av problemstillingen

Problemstillingen min kan uttrykkes i ett hovedspørsmål: Hvordan forholder vi oss til potensielt livsfarlig natur? Dette belyses i avhandlingen ved å se på relasjonen mellom mennesker og natur, hvor potensielt livsfarlige fjelløvene anses å være og hvilke konsekvenser dette har for hverdagslivet.

Trusselen fra fjelløver er mer eller mindre reel for alle menneskene i dette området og handlinger, levemåter og verdier folk i dette området har, gir i sin tur livsbetingelsene for dette rovdyret.

Når fjelløver i området angriper mennesker, blir problemstillingen om hverdagslivet i området debattert av medier og lokalbefolkningen og premissene for fjelløvenes fortsatte eksistens diskutert. Fjelløver som angriper mennesker blir også sporet opp og drept. Jeg problematiserer om den praksisen er forenlig med de politiske intensjonene og verdiene i lokalsamfunnet.

For å kunne svare på spørsmålene jeg stiller, er det nødvendig med noe biologisk data om fjelløver og deres livsbetingelser. Hensikten med å studere akkurat denne problemstillingen i akkurat dette området, er for å akkumulere kunnskap om natursyn, relasjoner mellom mennesker og rovdyr og konflikten mellom disse sett fra et antropologisk perspektiv. Thomas Hylland Eriksen skrev i kapittel to i Små steder – store spørsmål at hovedformålet med antropologien er å gjøre rede for de sosiale prosessene som skaper og gjenskaper bestemte sosiale former (Eriksen 1998:40). Forhold til naturen og rovdyr er også en prosess i stadig endring og jeg ser på om relasjonene til natur er med på å opprettholde sosiale skiller i lokalsamfunnet.

Kompleksiteten i problemstillingen

Det er ikke en ensartet gruppe som lever i området med fjelløveproblematikken. Det er heller ikke et oversiktlig lite område, men store boligområder med mange mennesker. Grunnen til at jeg ikke har valgt ut bare ett lite område der noen få mennesker bor, er at folk ikke nødvendigvis har hele sitt hverdagsliv der de har sin bostedsadresse. For å kunne få informasjon og delta i folks hverdagsliv, var det nødvendig å være flyttbar og fleksibel. Jeg ble kjent med hverdagslivet på hjemstedsadressen ved å besøke dem og delta i livene deres der, men også ved deres beretninger når vi befant oss på en annen arena. Informantene mine har jeg også delt

i kategorier, men det er flytende overganger med hensyn til hvilken kategori informantene tilhører.

Jeg problematiserer i avhandlingen om de ulike informantenes handlinger gjenspeiler deres verdier. Det er imidlertid ikke bare enkeltindividenes handlinger som fører til utviklingen av samfunnet, det er også myndighetenes handlingsplaner. Det komplekse storsamfunnet de lever i er demokratisk styrt og politikerne står for og legger føringer for forvalternes handlinger etter uttalte verdier som politikerne til en viss grad har blitt valgt for. Hvorvidt myndighetenes verdier blir ivaretatt av handlingene de foretar seg, kommer jeg også inn på i avhandlingen.

I tillegg til at hverdagslivet er mangesidig, er fjelløveproblematikken like kompleks. Fjelløver er ikke ensbetydende for alle og kunnskapen om fjelløvene er ikke entydig, verken hos lokalbefolkningen eller hos myndighetene. Før jeg kan fordype meg i problemstillingen, presenterer jeg derfor en del sekundær empiri i kapittel 3 som gir en kontekst rundt problemstillingen. Det inneholder en beskrivelse av området, befolkning, historikk, politiske føringer, beskrivelse av naturen og biologisk beskrivelse av fjelløvene. Uten denne sekundærempirien ville det være vanskelig å formidle hvor kompleks problemstillingen om samspillet mellom mennesker og fjelløver i dette området er. Konteksten er også imperativ for å kunne forstå

implikasjonene fjelløvene har i hverdagslivet til menneskene i området, hvordan risikoen oppleves og for å kunne komme med konstruktive betraktninger.

Begrensninger i problemstillingen og for oppgaven

Det ville være et uendelig prosjekt å skulle gå i dybden av på alle de temaer jeg har listet opp ovenfor. Jeg går ikke særlig inn på en beskrivelse av USA og styreformen generelt. Hverdagslivet blir påvirket av de storpolitiske strømningene, men jeg tar kun med de handlinger og planer som påvirker hverdagslivet til informantene direkte. Jeg forutsetter også at det ikke er nødvendig å gå i dybden på hvordan mennesker blir påvirket av trender, filmer osv. At vi blir påvirket, er et premiss bak oppgaven.

Jeg kunne også valgt å belyse temaet fra andre angrepsvinkler enn jeg velger. Jeg kunne for eksempel valgt å begrense meg til kun en arena, men i tillegg til grunnen jeg nevnte ovenfor, ville det bli en mangelfull problematisering av tema fordi det totalt sett er få fjelløver som finnes i det geografisk store området. Det er ikke en enkelts fjelløves vandring som ligger til grunn for oppgaven, den menneskelige relasjonen til fjelløvebestanden er bakgrunn for studien. En bestand, eller populasjon er "gruppen av individuelle organismer av samme art i et angitt område. De hører til én og samme bestand dersom individene der teoretisk sett kan pare seg med

hverandre" (Ariansen 1990:2). Man kan treffe den samme fjelløven, eller en fjelløve fra samme bestand på alle de arenaene jeg har valgt ut.

KAPITTEL 2: TEORI OG METODE

TEORI

Innledning

Fokus for avhandlingen er hvordan hverdagslivet til informantene blir påvirket av området der de bor. I dette kapitlet belyser jeg problemstillingen ved hjelp av teori som oppgaven bygger på. Teorien vil være til hjelp når empirien skal tolkes og drøftes senere i avhandlingen.

Hverdagsvirkeligheten skapes aktivt gjennom handlinger. Verden blir da eiet av hver enkelt og den blir godtatt som virkelighet. Fenomenologisk tankegang vektlegger:

Hvordan vi konstituerer verden gjennom vår bevissthet og hvordan vår livsverden oppstår som noe annet enn abstrakte fenomener som «marked» og «stat». Via Schultz er dette gjerne blitt stående som kjernen i den såkalte *forstående sosiologi*, hvor man legger vekt på aktørenes egen definisjon av verden (Berger & Luckmann 2006 (1966):10).

Studien av hverdagslivet, hvordan spenningen er mellom den personlige verden og den ytre verden og hvorfor man oppfatter den som man gjør, er spørsmål fenomenologien forsøker å gi svar på. Flere av teoriene jeg bruker i avhandlingen, bygger på en fenomenologisk tankegang. I denne avhandlingen drøfter jeg også hvordan de lokale livsverdenene kan beskrives ved hjelp av de ulike teoriene om natursyn. Empirien fra de ulike kategoriene av informanter kan ikke beskrives, forklares og forstås gjennom bruk av bare én teori. Ved å eklektisk velge ut flere teorier fra ulike fagtradisjoner, vil jeg vise at alle bidrar til å belyse ulike sider av problemstillingen og at jeg dermed gå mer i dybden av den.

Før jeg presenterer teoriene, må *begrepet* natur klargjøres. Hva er natur, hvor er den, hvor begynner den og hvor slutter den? I denne oppgaven er natur et omfattende begrep, det inkluderer dyr og planter, områder (inkl. villmark, utmark, dyrket mark), miljø. En slik bred definisjon gjør det mulig å anvende flere teoriperspektiver på problemstillingen fordi teoriperspektivene avdekker ulike aspekter ved naturen og relasjoner til den.

Faghistorisk oppsummering om natur-kultur debatten

I antropologien er forholdet mellom menneske/samfunn og natur blitt studert av antropologer fra ulike retninger innen faget og dette fører til at det er mange teorier om temaet.

Williams (1972) tar opp det problematiske ved at vi i vesten lever ut ifra en idé om at mennesker og natur er atskilt i og med at mennesker er knyttet til naturen gjennom relasjoner og handlinger. Han beskriver hvordan relasjonen mellom mennesker og natur har endret seg opp igjennom tidene og hevder at naturen uansett syn, er knyttet til menneskene gjennom mange tusen års bruk. Idéen om at menneskene står utenfor naturen er problematisk fordi et slikt skille stenger for at alt mennesker gjør påvirker naturen og menneskene, vektlegger Williams.

I antropologien har skillet mellom natur og kultur hatt sin forankring i det kartianske skillet mellom ånd og materie. Denne dikotomien har Levi-Strauss ment var objektiv og tidløs, men MacCormack (1980) har kritisert dette ved å påpeke at forestillinger om naturen alltid har vært påvirket av kulturen der forestillingene blir konstruert. Natur-kulturskillet er konstruert og vi kan overse måter å konstruere verden på hvis skillet opprettholdes. Men skillet kan også virke konstruktivt på den måten at det sier noe om hvordan vi klassifiserer verden. MacCormack hevder at skillet går på at det naturlige er det vi kommer fra og at det kulturelle er noe vi kan tilegne oss og på

den måten handler det også om en kamp om kontroll over naturen rundt oss og i oss selv.

Natur-kulturskillet er omdiskutert innen antropologien og mange antropologer har gått fra dette dualistiske perspektivet mot et mer monistisk perspektiv. I dette ligger det at empirisk erfaring har vist at det ikke er relevant å oppretthode skillet i analysen av erfaringene. Descola & Pálsson (1996) mener dette er en form for selvkritikk i faget, analytiske kategorier må revurderes dersom de ikke viser seg å være relevante for å forstå menneskers forhold til sine omgivelser. Antropologer bruker imidlertid fremdeles skillet og i politikken og diskursen i media uttrykkes ofte et tydelig og klart skille mellom natur og kultur. Diskursen påvirker hvordan lokalbefolkningen uttrykker sitt syn på naturen og bidrar dermed til at skillet opprettholdes i hverdagslivet deres.

Franklin (1999) mener at de siste århundrenes endringer i dyr-mennesker-relasjonen henger sammen med andre sosiale og kulturelle endringer i samfunnet. Skillet mellom mennesker og dyr ble sett på som naturlig og i kristendommen var tanken at gud hadde skapt natur og dyr til nytte for mennesket. Med fremveksten av vitenskapene i opplysningstiden, ble det synet utfordret og det var ikke lenger en selvfølge at mennesket hadde en særegen, gudegitt rolle i skapelsesverket. Den vitenskapelige klassifikasjonen satte også mennesket inn i konteksten av et større

hele og etter hvert har dyrevernorganisasjoner og lover som beskytter dyr og natur blitt mer vanlig. I Terre Satterfields *"What's Nature Worth?"* (2004) hevdes det at naturens verdi skapes og endres av diskursen og språket den beskrives med. I drøftingsdelen av avhandlingen vil det komme frem at diskursen om natur ikke bare er en del av faghistorien, men at den produseres og reproduseres i det komplekse hverdagslivet til informantene.

Teoretiske perspektiver på natur og kultur

Nedenfor følger tre teoretiske perspektiver på natur som denne avhandlingen er forankret i. De to første teoriene setter mennesket i sentrum for modellen og den siste setter naturen i sentrum.

Dwelling perspektivet

Tim Ingold presenterer et "dwelling" - perspektiv; en tilnærming til naturen inspirert av fenomenologi og praksisteori.

(...) what I call the 'dwelling perspective', according to which the landscape is constituted as an enduring record of – and testimony to – the lives and works of past generations who have dwelt within it, and in doing so have left

something of themselves there.... For anthropologists, to adopt a perspective of this kind means bringing to bear the knowledge born of immediate experience, by privileging the understanding that people derive from their lived, everyday involvement in the world. (Ingold 1993:152)

I denne teorien er det ikke noe skille mellom menneske og omgivelser, den legger vekt på relasjonen mellom personen og naturen gjennom hans/hennes direkte opplevelse og sansing av de konkrete omgivelsene og hvordan han/hun kan få en emosjonell tilknytning som ofte kan være vanskelig å beskrive med ord. Dette natursynet forutsetter ikke et konseptuelt skille mellom natur og kultur fordi personen alltid er omgitt av natur og alltid befinner seg i naturen og i bunn og grunn er natur selv. Han mener derfor dette skillet blir kunstig (Ingold 2000:20) *Hvor* skal man da si at naturen begynner? Menneskers forhold til natur kommer fra erfaring som gir for eksempel emosjoner, tanker og holdninger. Sansene vi erfarer med er lukt, hørsel, smak, syn og berøring. Disse sansene sender små elektriske signaler opp til hjernen, kompliserte overganger i hjernen lager informasjon som blir tolket osv. Det er vanskelig å finne et logisk og rasjonelt sted å sette en grense for hvor naturen slutter og hvor personen eller kulturen begynner. For å si det med Mike Davis: "det ville og det urbane er langt fra eksklusive kategorier" (Davis 1998)¹ Like vanskelig

¹ Er for eksempel ville duer i byen natur, eller er de en del av den urbane bykulturen?

kan det være å sette grensen for når intuisjonen eller naturen i mennesket går over til å bli kultur.

Det kan høres ut til at dette perspektivet bygger opp under forestillingen om at noen mennesker eller kulturer er mer naturlige enn andre. Mange kan ha sterke meninger om dette, men siden Darwin er det rimelig stor intersubjektiv enighet om, i hvert fall i det vi kan kalle den vestlige verden, at det er mer spørsmål om grader av naturlighet enn om man er natur. De fleste er enige om at vi er en del av naturen (ibid:109). Gregory Batesons (Ølgaard 1986) begreper om analoge og digitale forskjeller kan hjelpe til å belyse dette. Analoge forskjeller er ikke vesensforskjellige, det er samme signal som sendes, men antallet signaler varierer. Digitale forskjeller er helt ulike signaler og kan derfor egentlig ikke sammenlignes. Ved å bruke hans begreper, kan man si at for eksempel menneskers naturlighet kan sammenlignes og graderes ut ifra om man er mer eller mindre i kontakt med naturen. Mennesker er analoge, dvs. nokså like når det gjelder at de er et biologisk vesen. Men holdninger de har, hvordan ting fortolkes og hva de for eksempel gjør, kan være så radikalt forskjellig at det kan være snakk om digitale forskjeller.

Dwelling-perspektivet forutsetter altså en holistisk og inkluderende tankegang der mennesker er en del av omgivelsene og at de ikke klart kan skilles fra den. Natur blir

da et ganske omfattende begrep, naturen er i oss og rundt oss hvor som helst og den erfares gjennom sanser.

Natur vs. kultur perspektivet

Mary Douglas (Douglas 1997(1966)) presenterer et annet teoretisk perspektiv på hva natur er. Dette perspektivet forutsetter et klart kognitivt skille mellom natur og kultur og gir en annen mulig forklaring på relasjoner til natur. I diskursen om natur og forhold til natur har denne dikotomien blitt utfordret og det har vært stilt spørsmål om holdbarheten og nytten av å opprettholde slike klare skiller. I denne avhandlingen gir et slikt perspektiv en alternativ måte å forklare relasjonen til naturen på, en måte å tenke på som belyser empirien fra en litt annen synsvinkel. I hennes perspektiv kan natur forvandles til kultur blant annet ved at man definerer natur på en annen måte enn i dwelling-perspektivet. Menneskenes relasjoner til naturen definerer hvilken landskapstype de står overfor. Er det natur med spor av menneskelig inngripen, er det villmark eller utmark osv. Differensieringen er kultur og kontekstavhengig og hva som hører hjemme hvor kan diskuteres. Dikotomien forutsetter at det er mennesket som er i sentrum av sitt univers og som selv, gjennom erfaring, avgjør hva som klassifiseres som noe som hører hjemme der. Det er ikke nødvendigvis avgjort en gang for alle hva som er natur og hva som er kultur, det er mer en differensiering på tankeplanet som gir føringer for hvordan man forholder

seg til omverdenen. Skillet mellom natur og kultur, kan også sees som et skille mellom rent og urent, hevder hun. Det som ikke hører hjemme, som er "a matter out of place", kaller hun anomalier. Hun definerer anomalier som "et element som ikke passer inn i en gitt gruppe eller mønster (...). Når noe blir sikkert klassifisert som en anomali, bidrar dette til en klarere avgrensning av den kategorien som det normale ikke tilhører" (ibid:52-53) Videre forklarer hun at man kan forholde seg til anomalier på ulike måter:

Vi kan forholde oss negativt, og late som om vi ikke ser eller merker dem, eller om vi merker dem, kan vi stille oss fordømmende. Vi kan forholde oss positivt og med hensikt konfrontere anomalien og prøve å skape et nytt virkelighetsmønster som har plass til det. Men intet individ lever isolert, og ens eget skjema er til dels overtatt fra andre (ibid:53)

Videre hevder hun at enkeltindividets erfaringer blir formidlet gjennom kulturen fordi kulturen er en sum av "samfunnets offentlige og standardiserte verdier" (ibid:53). Alle enkeltindivider i samfunnet behøver ikke å være enige, men kategoriene om hva som hører hjemme hvor blir mer rigid og revideres dermed ikke så raskt. (ibid:54)

Naturvernperspektivet

Det tredje perspektivet på natur er et syn som ikke stiller mennesket i sentrum, men som heller tar naturen først. Det internasjonale naturvernet kan deles i to hovedgrupper: det som legitimeres først og fremst av naturvitenskapen og det som har sitt utspring fra filosofi, poesi og opplevelse. Den vitenskapelige og strengt biologisk faglige diskursen omfatter både biologisk mangfold og bærekraftig utvikling og gir oss mye informasjon om naturen i seg selv bl.a. pga forskningsresultater. Jeg kommer til å beskrive fjelløven og dens habitat ut ifra et slikt perspektiv.

Den andre hovedgruppen av teoretiske perspektiver i naturvernperspektivet er mer basert på en helhetlig naturopplevelse og oppfatning av naturen og den belyser også et annet aspekt ved naturen: *verdi*. Jeg lar Arne Næss være talsmann for denne gruppen.

Ifølge Arne Næss, er det vitenskapelige syn på naturen verdinøytralt fordi all vitenskap er verdinøytral. Han mener at det dermed motvirker det syn at naturen har egenverdi og fortjener å bevares i sin rikdom og biodiversitet. Det trengs derfor mer enn vitenskap for å bevare naturen, vitenskapen kan være en god hjelp, men det trengs en *økosofi*, en økovicdom for å løse problemene fra grunnen av. Han mener

dette må hvile på sterke verdisyn og helhetssyn, der naturvern inngår som en ekte del (Næss 2000:52).

...Man kan for eksempel bevare en bestemt skog med tanke på økonomisk vinning, eller med tanke på rekreasjon, men det utelukker ikke at man anser bevaringen av skogen også som et mål i seg selv. Man tillegger da skogen en meningsfullhet som er uavhengig av dens rene middelverdi. Vi må hver for oss bevisstgjøre en verdienes rangstige. At vi herunder langt på vei er determinert sosialt, kulturelt, økonomisk, biologisk og så videre, er trivielt og kan ikke fritta oss fra oppgaven" ... "Vi må så klart som overhodet mulig ta stilling til kryssende hensyn og kryssende interesser...(Næss 1999:27)

Teorier om handlinger

Teorier om handlinger og hvordan de kan analyseres og tolkes er også et stort teoretisk problemfelt. Jeg fokuserer mest på handlingene utført av mennesker, men kommer også litt inn på hva fjelløvene foretar seg. Dersom jeg bare hadde analysert menneskenes handlinger, ville dette forutsatt et markant skille mellom mennesker og natur og det ville være med på å fremstille menneskene som de som behersker og hersker over naturen. Menneskenes handlinger fører til konsekvenser og reaksjoner i

viltområdet, men menneskenes handlinger kan igjen analyseres som reaksjoner på naturen som omgir dem. Menneskenes er altså ikke den eneste handlende aktør på min forskningsarena og utviklingen og dynamikken mellom menneskene og fjelløvene i området gir til sammen grunnlaget for hvilke handlinger som utføres. Handlinger kan for eksempel analyseres ved å bruke praksisteori (f.eks Hervik 1999) eller prosessanalyse (Barth 1981). Hverdagslivet til mine informanter kunne analyseres med slike perspektiver, men jeg ser heller på handlingenes diskursive aspekt innenfor rammene av teoriperspektivene på natur. Når jeg likevel velger å se litt på fjelløvenes handlinger også, kunne det kanskje vært nærliggende å tenke seg at de også er aktører som er med på å skape reaksjoner og nye handlinger hos menneskene som igjen skaper endringer på makronivå i samfunnet. Jeg analyserer ikke fjelløvenes handlinger med den modellen, men tar imidlertid med noen av fjelløvenes handlinger fordi de bidrar til diskursen om fjelløver og hvordan det er å leve nær potensielt livsfarlig natur. Det kommer ikke ofte artikler om fjelløver på førsteside i avisene med mindre de har *gjort* noe. Da er det fjelløven som *fenomen* som skaper en debatt og som fører diskursen om området, hverdagsliv, forholdsregler og risiko videre. I Barths prosessanalyse vektlegges intensjonene, altså en selvrefleksjon hos aktørene, og han kan på den måten bringe analysen videre ved å for eksempel se på maksimering av verdier. I denne avhandlingen vil jeg riktignok se litt på hvordan informantene tolker fjelløvenes handlinger og det er jo et helt annet aspekt ved

saken. Hvordan menneskene tenker om fjelløvene kan gi forklaringer på opplevelser av risiko og potensiell livsfare som forbindes med dyret.

Oppfattelser av risiko

I boken "Risk and Culture" (Douglas & Wildavsky 1982) argumenteres det for at oppfattelsen av risiko i stor grad ser ut til å være en kollektiv konstruksjon og det stilles spørsmål ved hvorfor noen risiki får mer oppmerksomhet enn andre. Hva som oppfattes som fare varierer fra kultur til kultur og forfatterne hevder at ved å anvende deres kulturteori på risiko, vil man også kunne avdekke den sosiale organiseringen og de sosiale verdiene som blir forsvart eller angrepet.

Risiko kan være vanskelig å bedømme fordi det kan være stor uenighet om hva som er verdt å bekymre seg for. Noen bekymrer seg for mye, andre for lite og hva som dermed er farlig, hvor farlig det er og hvilke handlinger eller tiltak som kan iverksettes for å minske faren, er dermed vanskelig å fastslå (ibid:1): "Since there is no single correct conception of risk, there is no way to get everyone else to accept "it"" (ibid:4).

Utviklingen av samfunnet får litt av skylden for hvorfor noen farer får mer oppmerksomhet enn andre. Mer kunnskap om hva som kan være farlig, for

eksempel mat, forurensning fra biler osv, samtidig som medisiner og vitenskaper har kommet med så mange oppfinnelser og tiltak, gjør at folk er mer oppmerksomme på farer nå enn før. Noen farer er akseptable, mens andre må minimeres. Douglas og Wildawsky hevder at velstanden i moderne samfunn gir en mulig forklaring på dette. De refererer til Maslows behovspyramide og foreslår at mange har oppfylt de grunnleggende behovene og derfor har et mer presserende behov for livskvalitet. Jo mer man har, jo mer kan man miste og behovet for kontroll over risikoene blir da større. Felles verdier fører til felles frykt og synet på risiko er en sosial prosess (ibid:6-22). Tiltak iverksettes for å øke følelsen av kontroll og for at folk ikke skal føle seg hjelpeløse. Informasjon er et middel for økt kontroll, likeledes ansvar, dvs. at man ikke med vilje skal utsette seg selv for unødvendig risiko. Det problematiseres at mange farer er skjulte og at det ikke nødvendigvis er den største risikoen reelt sett det fokuseres på. De mener at årsaken til at noen farer får mer oppmerksomhet, er at de vurderes ut fra hvordan det burde være, i motsetning til hvordan noe er. Hva som er akseptabelt hviler altså på en moralsk begrunnelse. Hva som skal gjøres for å minimere farer, er det heller ikke enighet om. Verden er ikke helt oversiktlig og forskere fra ulike vitenskapelige retninger er ikke alltid enige om hva som er den beste løsningen fordi bl.a. ingen har full oversikt. Hva som er akseptabelt kan vurderes ved hjelp av en kost-nytte-analyse der ulike løsninger sammenlignes ved at man ser på kostnader ulike metoder vil føre med seg før det ønskede utfallet innfris. For å kunne gjøre slike analyser, må all relevant data ligge til grunn og det ønskede

utfallet må det være enighet om. Det man ønsker å oppnå varierer jo med de sosiale verdiene man har og de er ikke endelige, men hele tiden i en prosess. Hva som er best for framtiden må også være et element i analysen. Hvor grensene går for hva f.eks. naturen tåler og hvordan man vet at grensene overskrides, er heller ikke lett å vurdere. Avgjørelsene tas av politikere og interesseorganisasjoner, men også av vanlige folk i deres hverdag. I boken argumenteres det for at oppfattelsen av risiko bør sees på som et samleprodukt av kunnskap om framtiden og enighet om ønsket utfall. Konklusjonen blir at hvordan man oppfatter risiko er relativt, det avhenger av hvem som ser (eller tenker), men at det som gjøres i storsamfunnet for å motvirke ulike farer avhenger av verdiene som ligger til grunn og kan analyseres som handlinger mot eksplisitt mål uttrykt av politikere, institusjoner m.m. Kort sagt: Hvordan risiko bedømmes avhenger av hvilke verdier man vil fremme og hvilke verdier konsekvensene av tiltakene mot risiko tilskrives (ibid:186-198).

Informantenes oppfattelser av risiko forbundet med fjelløver er veldig variert. Dette vil jeg vise senere i avhandlingen.

METODE

Feltarbeid i Orange County

Feltarbeidet har tradisjonelt sett vært utført i fremmede kulturer og har ofte vært inngangsporten til å bli en antropolog. I de senere år har feltarbeidstiden blitt noe kortere og flere har valgt å studere i sitt eget samfunn. Cato Wadel (1991) har pekt på problemer som kan oppstå ved å studere sitt eget samfunn, sin egen kultur, blant annet at det vi studerer kan være en del av vår egen virkelighet. Han mener at det kan gjøre oss blinde for det han kaller for implisitt kunnskap, med andre ord; det vi tar for gitt og som dermed kan være vanskelig å sette ord på. Han mener at distanse er viktig for å oppdage det vi tar for gitt og slik at vi kan se på det kjente med nye øyne.

Min erfaring i felten bekrefter dette synet til en viss grad. Selv om jeg utførte feltarbeidet i Orange County vil jeg ikke si at jeg kan regnes som en av de som reiser langt av gårde og studerer et totalt ukjent og fremmede samfunn. Jeg opplevde ikke noe stort kultursjokk av å være der, til det har referanserammene og hverdagslivet for mye til felles med mitt eget samfunn. Sånn sett er jeg heller nærmere en antropolog som er på hjemmebane. Den store fordelen jeg opplevde, er at forskjellene er tilstrekkelig store til at jeg har en distanse til samfunnet jeg studerte og til mitt eget. Slik blir mine kulturelle brilleglass klarere og tilsynelagende det jeg kan ha

tatt for gitt ved mitt eget forhold til natur og den implisitte kunnskapen jeg har som norsk.

Line Alice Ytrehus (2001) har skrevet om problemer som kan oppstå ved å eksotisere mennesker man studerer samtidig som det å eksotisere seg selv kan åpne for økt selvforståelse, refleksjon og kritikk og hvordan eksotisering kan være en viktig ingrediens i den kvalitative metode for å skape distanse og kontrast i analysen. I feltarbeidsperioden fikk jeg innpass i hverdagslivet til mine informanter. Jeg opplevde at min oppfattelse av situasjoner, folk og samfunnet kunne veksle mellom å være noe fascinerende eksotisk og til å være noe rimelig kjent, men samtidig litt ulikt. Informantenes syn på meg kunne også veksle på samme måte. En slik vekslende eksotisering følge kom ofte som følge av at samfunnet og menneskene på mange måter var kjent, samtidig som det var ukjent.

Den distansen i feltarbeid i egen kultur Wadel (ibid) problematiserer at kan være vanskelig å oppnå, kunne jeg altså også til tider oppleve selv om jeg ikke gjorde feltarbeid på hjemmebane. I utgangspunktet hadde jeg en distanse, men den ble mindre gjeldende i visse sammenhenger og veldig tydelig i andre. Det eksotiske ble kjent for meg, samtidig som jeg og min forståelseshorisont kunne bli mer eksotisk for mine informanter og for meg selv. Dette vekslet ofte. Som en informant uttrykte det: (min oversettelse) ...'Du er jo akkurat som en av oss, men innimellom, når du for

eksempel plukker opp en edderkopp, så lurer jeg på hva slags sted du er fra. Vet du ikke at edderkopper kan drepe deg??!!' Jeg reagerte ofte automatisk som hjemme; edderkopper som er i huset kan da bare løftes opp og slippes fri ute. Noe av det mest eksotiske og mest uvante var relasjonen til natur og der ble informantenes og min egen internaliserte, implisitte kunnskap og erfaring tydelig.

Feltarbeidets varighet og omfang.

På grunn av problemer med visum, kunne jeg bare være i Orange County i tre måneder høsten 2002. Feltarbeidet har fått en stor betydning for antropologien, spesielt etter Malinowskis feltarbeid hos Trobrianderne. Han var en av pionerene som har vært med på å forme faget antropologi og var en av dem som gjorde deltagende observasjon så berømt (Ellen (red) 1984:13-34). Han har blant annet skrevet at deltagende observasjon tar lang tid fordi en først må innsosialiseres på nytt i et samfunn (som et barn) og lære språket. For å kunne tolke kulturen mest mulig korrekt, må en være en del av den for å forstå den indre logikken og symbolenes betydning (Malinowski 1984).

Anthropologists are here faced with a great methodological problem: the distance between our concrete sensory impressions of events 'out there' in a society, and the kind of data one can use to falsify anthropological models.

The question at issue is, fundamentally, the nature of the 'social reality' with which we can hope to confront our models: what kind of order do we have reason to think that we will find? (Barth 1981:24)

Det har vært skrevet mye om hvor lang tid et feltarbeid bør vare. I Finn Sivert Nielsens bok *Nærmere kommer du ikke* (Nielsen 1996) er blant annet feltarbeidets lengde problematisert. Tradisjonelt sett har ett år vært minstekravet. Dette kan ha noe med hva slags samfunn og problemstillinger det har vært i faget; årets syklus har stor betydning i visse studier. I tillegg kan det innvirke på hva slags empiri man får, spesielt i forskningen på småskalasamfunn. I urbane studier kan det også ha betydning; livet kan være radikalt ulikt i den kaldeste vinteren og i løpet av sommerferien blant annet på grunn av tilgjengeligheten til informantene (ibid:81-86). Kortere feltarbeid kan være utfordrende, og man bør nok kunne språket godt, men man kan også finne ut relativt mye på kort tid. Feltarbeidet mitt var fysisk sett kortvarig, men jeg vil også si at det på mange måter ikke er avsluttet. Dette kan være en stor fordel ved kravet om tilbakeføring og ved at informantene også lever med de samme teknologiske hjelpemidlene som antropologistudenten (se også Nielsen 1996:229ff). Rent fysisk observerer man ikke i livet til informantene lenger, men man deltar og oppdateres likevel.

Presentasjon av informantene.

I Caspers (på folkemunne også kalt "Cougar Park") ble jeg kjent med mine første informanter. Informantene inndeler jeg i tre kategorier, inndelingen er hovedsakelig etter min interaksjon med dem og på hvilken arena jeg møtte dem. Den ene kategorien består av de som jobbet med viltproblematikken i området, den andre består hovedsakelig av de som brukte viltområdene som til fritidsaktiviteter og rekreasjon og den tredje kategorien informanter bodde innenfor grensene til Cleveland National Forest. Flere informanter er i virkeligheten ikke utelukkende i bare én av gruppene.

I Caspers ble jeg kjent med skogvokteren (am. ranger), som var den første på stedet der en jente ble angrepet. Flere ansatte i parken, også sjefen der (first ranger), bruker jeg analytisk som én hovedkategori informanter. Disse arbeidet i viltområdet og ga opplæring og informasjon til parkens brukere og jeg fulgte dem stort sett bare på jobb.

Den andre hovedkategorien av informanter ble jeg kjent med gjennom noen av de som frekventerte parken ofte. Mens jeg var "på jobb" med skogvokterne og fulgte fjelløvespor, sjekket selvutløserkameraer og var med på det pedagogiske opplegget, bodde jeg i parken i et telt på campingplassen. Da arbeidsdagen var over for vokterne, fortsatte mine observasjoner og feltnotatene skulle renskrives. Jeg deltok i

livet i parken ved at jeg også bodde der og satt ute på en benk og skrev. Mange ble nysgjerrige på hva jeg holdt på med og tok meg med på aktiviteter utenfor parkens område. Stedet de ofte var på, het Cook's Corner (heretter kalt Cooks). Gjennom en av de ansatte på stedet fikk jeg innpass hos to ulike typer brukere av viltområdet. Noen var terrengsyklister og noen var Harley Davidson motorsykkellentusiaster. De hadde liten interaksjon med hverandre, men de hadde nokså lik relasjon til naturen. Analytisk er disse brukerne blitt til én kategori ved at empirien analytisk sett representerer variasjon av det samme natursyn. I tillegg er informantene sammenblandet av hensyn til anonymisering. Av samme årsak beskriver jeg ikke informantene.

Etter de første ukene på feltarbeid, ble jeg invitert til å leie et rom hos en venn av en informant. I realiteten bodde jeg hos en familie som var mye nærmere viltområdet og som har blitt gode venner. Gjennom disse ble jeg kjent med en gruppe jevnaldrende (og deres familier) som bodde i en dal midt i viltområdet.

Jeg fikk anledning til å være med i deres hverdagsliv, både hjemme, blant venner, på fritidsaktiviteter og på jobben til noen av dem. I skrivefasen har jeg holdt kontakten med flere informanter pr e-mail, msn og telefon, slik at utdypende spørsmål kunne stilles, tilbakeføring og bekreftelse på forståelse kunne utveksles.

Lokalitet

Viltområdet der "mine" fjelløver stort sett holder til, Cleveland National Forest, er omkranset av befolkning. Fjelløvene har sine territorier i viltområdet, men de vandrer også innimellom i de befolkede nærliggende boligstrøkene. Alle mine informanter, på alle de tre lokalitetene, kunne altså risikere å treffe den samme fjelløven.

Fjelløveproblematikken er tilnærmet lik for befolkningen som omkranser hele viltområdet. Det blir nesten som en slags informantstriangulering; min empiri fra de ulike lokalitetene og i arenaene der jeg deltok med informantene gir ulik tilnærming til problemstillingen og dybden av empiri varierer. Informantene fra de ulike lokalitetene belyste problemstillingen på litt ulike måter på grunn av ulik bruk av, og tilnærming til, viltområdet. Jeg tror ikke dette betyr at jeg fikk mindre dybdeinformasjon, snarere tvert imot. Siden jeg hadde informanter ulike steder, kunne jeg utnytte tiden mer effektivt og det tok kortere tid å korrigere mine spørsmål slik at de ble mer relevante. Et annet argument for at det er legitimt å gjøre feltarbeid på de tre ulike arenaene, er at noen av de samme informantene opptrådte på flere arenaer, men med ulike roller. Roller defineres av Linton som "det dynamiske aspektet ved status, der status er en sosial posisjon som har bestemte sett av rettigheter og plikter. Rollen inkluderer utøvelsen av statusen og rolleforventningene som er assosiert ved en gitt status" (Linton 1936 referert i Seymour-Smith 1986:251

(min oversettelse)). Her i avhandlingen bruker jeg denne klassiske definisjonen av begrepet rolle.

Antropologens rolle i felten

Antropologer blir ofte tilskrevet en rolle i felten. Dette kan være en slags klovnerrolle, det vil si at man bryter en del tabuer og må innsosialiseres i samfunnet som et barn. Man kan også få en slags ekspertrolle, i det ligger det at man blir behandlet som en autoritet og får mye respekt og kanskje en litt mer imponerende versjon av virkeligheten enn man ville fortalt til en annen (Eriksen 1998:31-40). Et av tabuene jeg brøt med, spesielt i begynnelsen, hadde med alder og kjønn å gjøre. Blant mine informanter var det til tider utfordrende å være en ung kvinne. En del hadde vanskelig for å fatte at jeg ikke var der for å skaffe en mann og noen situasjoner ble opplevd som litt vanskelig på grunn av dette. I tillegg var det en ny opplevelse å være i et så "kjønnet" samfunn. Min generelle opplevelse av å være i California ble også en ny introduksjon til å være kvinne. Den mer eller mindre kjønnsløse hverdagen på Blindern er noe helt annet en den hverdagen jeg opplevde i California. Sagt på en annen måte: Unge kvinner pyntet og sminket seg slik at de så litt eldre ut, idealet de strakk seg etter var det man kan se i blant annet ukeblader: En verdensvant og flott kvinne i 20-årene. Eldre kvinner enn ca 28 (damer) kledde seg også ungdommelig og hadde en ytre image som lett kunne gjøre at de ble feiltolket

ut ifra norske fordommer. Jeg kom som en (i Norge) ganske vanlig 25-årig student: Ikke for sminket, ganske praktiske klær, men med langt lyst hår og blå øyne. Oppmerksomheten fra menn kunne være slitsom og jeg ble ofte tatt for å være mye yngre og mer naiv enn jeg er. Spesielt kvinner var mistroiske mht min alder og jeg fikk for eksempel ikke kjøpt sigaretter overalt. Det norske passet var de svært mistroiske til fordi det ikke er oppgitt høyde og vekt i amerikanske måleenheter og de mente derfor at fødselsdatoen ikke kunne gjelde. I tillegg gikk jeg ned i vekt på feltarbeid, så de trodde passet måtte være en eldre søster sitt.

Andre informanter uttrykte derimot at mitt naturlige utseende i begynnelsen skapte en større troverdighet, for når jeg hadde vært der såpass lenge at de ikke kunne spore noen aksent, betydde det uansett ikke noe særlig for dem hvordan jeg så ut. Da hadde jeg allerede blitt en av dem og var klassifisert etter andre meritter enn utseende. Dette er nærmest en motsatt parallell til det Mary Douglas uttrykker om sosialarbeidere som driver med omsorgsarbeid for tidligere fanger:

(...) at det kan være vanskelig for dem å slå seg til ro i en fast jobb, et problem som skyldes holdninger de møter i samfunnet generelt. En som har vært «innenfor» en tid, blir permanent «utenfor» det vanlige samfunnssystemet (Douglas 1997:106(1966)).

På feltarbeid er man i utgangspunktet "utenfor" samfunnets regler, man får etter hvert en rolle i felten og blir på mange måter "innenfor" eller akseptert og respektert ut ifra andre kriterier enn de normalt kunne hatt for en lokal antropolog (jf. sosialarbeider hos Douglas). Jeg ble friere til å sosialisere med de ulike gruppene av informanter uten å bli sanksjonert som en som trækker over (sosiale) grenser og som heller ikke er helt som de (am. guilty by association). Dette gjaldt imidlertid kun i møte med folk eller informanter som hadde blitt kjent med meg, blant fremmede i butikken, på jobben osv med ulike informanter ble jeg tatt for å være som dem og sanksjonert deretter.

Deltagende observasjon – intervjuteknikker

Ut ifra hvilke informanter jeg var sammen med og hvilken arena vi befant oss i, varierte graden av deltagelse, ren observasjon, hva slags spørsmål jeg stilte osv. Uformelle intervjuteknikker, der samtalen kunne flyte fritt og jeg stilte en del spørsmål underveis, var den vanligste metodikken. Innimellom, etter å ha skrevet feltnotatene, noterte jeg meg også noen flere spørsmål og med noen kunne jeg da ha en samtale som lignet mer på et formelt intervju neste gang jeg traff dem. Ulike intervjuteknikker kan frembringe ulike aspekter ved problemstillingen (jmf. Pelto & Pelto 1999 (1970)) og samtalen kunne ta styrte eller uventede retninger.

KAPITTEL 3: SEKUNDÆR EMPIRI – KONTEKST

BEFOLKNINGEN OG OMRÅDET

Innledning

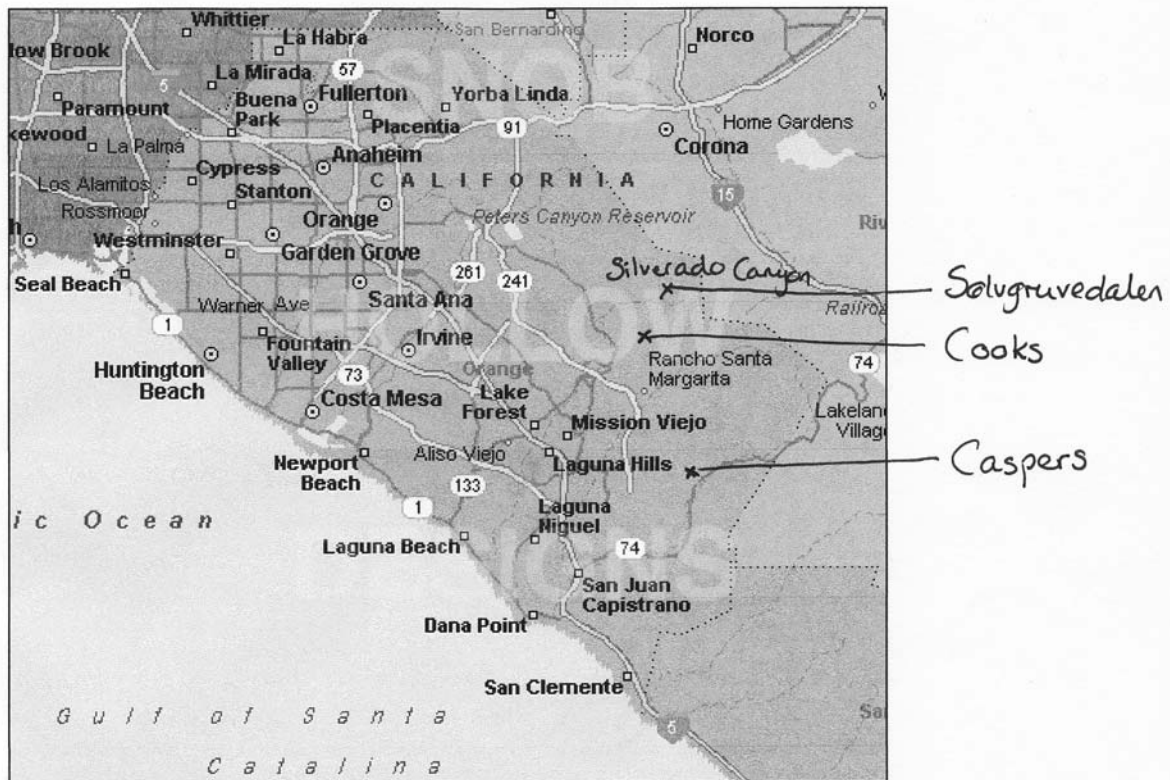
I innledningen i kapittel 1 nevnte jeg at dette kapittelet inneholder sekundær empiri for å gi en kontekst rundt problemstillingen. Her presenteres området, noen demografiske data, litt historikk og politiske føringer. I tillegg gir jeg en biologisk beskrivelse av fjelløvene.

Feltarbeidet ble gjennomført i Orange County, California. Dette er et nabofylke til Los Angeles og det tar bare en times tid å kjøre til Hollywood. Store motorveier knytter sammen disse fylkene, med åtte felt hver vei, men likevel er det ofte kø, og da kan strekningen ta flere timer. Det er mange mennesker som bor i Orange County og som pendler til jobben hver dag. Mange jobber i nabofylkene, både Los Angeles, San Bernadino, Riverside og San Diego. Orange County har en estimert befolkning fra 01.01.06 på 3 072 336 individer, det siste folketallet er registrert i 2004, pålydende 2 944 537 (Web 1)

I innledningen nevnte jeg at fjelløvenes territorium er omkranset av boligområder der det bor mennesker. Det bor også noen mennesker inni selve viltområdet og det går noen grusveier på kryss og tvers. Viltområdet er klassifisert som en del av en større nasjonalskog, Cleveland National Forest. Denne nasjonalskogen er igjen en del

av et nesten sammenhengende viltområde fra Mexico og nordover i California og til Nevada. Det store viltområdet kalles "The Santa Ana Mountain Range" og er cirka 2070 kvadratkilometer stort. Omtrent 61 % av dette området er fredet, deriblant Cleveland National Forest (Beier and Barrett 1993).

I Cleveland National Forest er det blant annet tre naturparker. Den ene har jeg allerede nevnt, den andre heter O'Neil og den tredje heter Whiting Ranch. Disse befinner seg litt lenger nord i viltområdet enn Caspers. Enda litt lenger nord er det flere daler der det bor noen mennesker. En av disse dalene er en gammel sølvgruvedal. Menneskene som lever i denne sølvgruvedalen, er helt omringet av viltområdet Cleveland National Forest og det er følgelig restriksjoner om blant annet nyhusbebyggelse. Mine informanter har jeg hovedsakelig fra Caspers og sølvgruvedalen samt en tredje arena, en slags restaurant, Cooks, som lå mellom Caspers og sølvgruvedalen, omtrent midt i det geografiske området.

Figur 1: Kart over aktuelt område 1

På kartet (figur 1) har jeg markert Caspers i sør, Cooks omtrent midt i området og sølvgravedalen som befinner i nord, med det treffende navnet Silverado Canyon.

Viltområdet er rammet inn av vei nr 74, 241, 91 og 15.

Befolkningen rundt viltområdet

Stedene som ligger nærmest inntil viltområdet er angitt i Figur 2 (web 3),

Sted	Ant innb.
San Juan Capistrano	36 073
Laguna Niguel	66 176
Foothill Ranch	10 899
Laguna Hills	33 325
Lake Forest	77 859
Mission Viejo	97 997
El Toro	125 370
Rancho Santa Margarita	49 130
Orange	137 801
Corona	124 966
Lake Elsinore	28 928
Murietta	44 282
Coto De Caza	13 057
Tustin Foothills	24 044
Chino Hills	66 787
Chino	67 168
Yorba Linda	66 749

Figur 2: Oversikt over innbyggertall i tettstedene/byene rundt viltområdet

Dette er både byer og tettsteder, for det meste såkalte "planned communities", hvilket betyr at mange hus er like, gatene er rette, ingen har bodd på stedet lenger enn da det ble bygget. Kjøpesentre og skoler osv blir planlagt i samme slengen.

Mange av disse nybygde tettstedene består også av nokså dyre boliger og flere er inngjerdet, såkalte "gated communities". I dette ligger det at uvedkommende ikke kan komme så lett inn, det er adgangskoder overalt og det er ofte både treningsstudio og andre fasiliteter innenfor murene.

Totalt antall personer som hovedsakelig bor innenfor grensene til Cleveland National Forest er 120 174 (ibid). I Figur 3 er befolkningen som bor innenfor viltområdets grenser slått sammen i kategorien "orange unified".

Figur 3: Kart over aktuelt område 2

Kort historikk fra områdene nær Cleveland National Forest

Historisk sett, har det vært befolkning i Orange County lenge. Indianere har vært der hele tiden, men levekårene for dem endret seg ganske drastisk da de første spanske fransiskanske misjonærene kom i 1776 (web 4).

Ryttere fra Ponniekspresen red over området, det ble etter hvert spredt befolkning på store rancher og det ble gravd etter edle metaller, sølv og gull utallige steder i fjellene. Det er fremdeles mange spor i landskapet etter dette. Mange steder i Cleveland National Forest er spesielt fredet fordi det for eksempel er indianergravsteder der. Det er også spor etter nedlagte rancher; gamle vanntårn og delvis overgrodde gjerder og det er mange sølvgruver som ikke er helt tettet igjen. Noen steder kan de være lette å se, andre steder er det vanskeligere. Gruvene kan være farlige på grunn av gasser, giftige dyr som oppholder seg der, man kan bli fastklemt eller man kan rett og slett falle ned i dem dersom man ikke vet hvor de er. I Silverado canyon døde to gutter av kvelning i 1999 etter å ha gått for dypt inn i en gruve.

Den dype dalen Silverado Canyon er ikke så veldig forandret de siste hundre årene og ligger fremdeles helt omringet av nasjonalskog. Området rundt nasjonalskogen endres derimot raskt og virket egentlig som et eneste stort sammenhengende boligområde på meg da jeg først kom på feltarbeid.

Noen utvalgte historiske begivenheter finnes i vedlegg 1, og for å synliggjøre den store befolkningsveksten er disse data lagt i Figur 4.

År	Befolkning
1900	19 696
1920	61 375
1960	703 925
1980	1 931 570
1990	2 410 556
2000	2 846 289
2004	2 944 537
2006	3 072 336

Figur 4: Befolkningsoversikt fra 1900 til 2006

Kort orientering om politiske føringer mht naturen i Cleveland National Forest

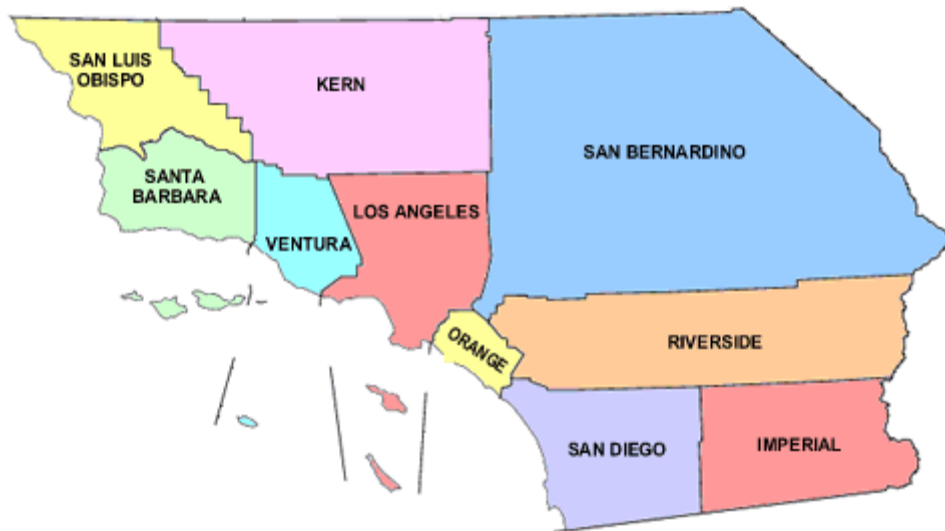
The American Wilderness Act of 1964 er en del av The National Wilderness Preservation System. Cleveland National Forest omfattes av denne loven. Kort oppsummert er den er ment som en beskyttelse for natur og mennesker slik at viltområder sikres selv om befolkningen øker. Områdene skal ifølge denne loven opprettholdes så naturlige som mulig for generasjon etter generasjon og det skal ikke bli mer spor etter mennesker enn nødvendig. De skal bevares av hensyn til "primitiv rekreasjon" og mulighet for å være alene, områdene må være minst 5000 acres store

og kan også ha økologisk og geologisk verdi i tillegg til den sceniske, vitenskapelige, historiske og til læringsverdien av å ha slike områder. Det skal ikke være permanente veier eller kommersielle forretninger i slike områder, men det skal være åpent for publikum og et minimum av veier osv kan lages av driftshensyn. Det er staten som forvalter områdene og presidenten kan gi unntak. Motoriserte kjøretøy, fly, båter osv skal bare være tillatt der det er en etablert praksis, men skal likevel kunne hindres ved for eksempel skogbrannfare, sykdomsfare osv. annen etablert praksis, tømmerhogst, indianerreservater, bosetning osv kan også fortsette, men skal ikke gi mer synlige spor etter seg enn et minste minimum. Sist, men ikke minst, kan man donere landområder til staten med intensjon om at de skal vernes under denne loven (web 5). I tillegg til denne loven, er fjelløvene fredet. I 1990 ble California's Proposition 117 vedtatt og det ble forbudt å jakte på, drepe eller fange fjelløver (web 6). I tillegg ble det satt av 30 millioner dollar årlig i 30 år framover til et prosjekt som kalles "The California Wildlife Protection Act". Dette prosjektet støtter fjelløvepopulasjon så vel som annet dyre- og planteliv. Dette fordi fjelløver trenger store ubrukte landarealer for å kunne formere seg. Planter og andre dyrearter som er ømtålige for kjemisk påvirkning, for eksempel forurensning, blir dermed vernet. Det er også flere organisasjoner, deriblant The Mountain Lion Foundation, som er aktive i området.

Naturen i Cleveland National Forest og i Orange County generelt

Klimaet i Orange County er annerledes enn i Oslo. Temperaturen er høyere og vinteren der kan være som en sensommer/høst i Oslo. I Orange County er det normalt ikke snø og sjelden mindre enn ti varmegrader (celsius). Men det kan være vind og tåke, og når det regner har det en tendens til å virkelig plaske ned. Jordskred er ikke uvanlig ved slikt regnvær. Solen skinner imidlertid langt oftere enn det regner og det meste av året er det ganske varmt, ofte over 25 grader celsius. På grunn av dette blir det ofte tørt i naturen og det er tidvis stor skogbrannfare. Jordskjelv kan forekomme når som helst.

Orange County er et lite fylke (se Figur 5) og det har kystlinje og mange kystbyer. Surfing og bading er populære aktiviteter og det er badevakter på mange av strendene på grunn av bølgene, hai og for å passe på alle menneskene ved strendene.

Figur 5: Oversikt over fylker i California

Fylket strekker seg også innover i landet og rent bortsett fra flate strender og områder som er flatet ut for å bygge boligområder eller shoppingssentre, er landskapet nokså kupert. Dette speiler seg også i stedsnavnene; mange steder heter noe med "hills" (eks Laguna Hills, Portola Hills). Det er også mange fjell og fjelltopper som man kan se nesten uansett hvor man er (se Figur 6).

Figur 6: Representativt bilde fra Orange County

Veldig mange stedsnavn er spanske fordi området var under spansk styre og deretter en del av Mexico helt frem til 1848. Mens området var under spansk/meksikansk styre var det også mange store gårder, eller plantasjer, hvilket på spansk heter "rancho" (Lonely Planet California & Nevada 2000:110-118).

Floraen i området bærer preg av varmen og det er mye kaktus, løvtrær (blant annet eik og sycamore og buskvekster). Giftig eik vokser det også mange steder. I tørketiden kan det være vanskelig å se den giftige eika fordi den mister bladene og kan se ut som rene stilker som stikker opp av bakken.

Ville dyr er det overalt, både rotter og mus, jordrotter, ekorn, mange fugleslag, deriblant svaler og ørner, og langs strendene kan man se sjøløver og delfiner i tillegg til sjøfuglene. Coyoter blir ofte sett i boligområder, likeså både små og store edderkopper. Sorte enker og taranteller er blant dem. Mange andre krypdyr og insekter trives også. Noen andre dyr som også kan nevnes holder stort sett til i viltområdene: rådyr, hare, stinkdyr, gaupe og sist, men ikke minst: Fjelløver (se Figur 7).

FJELLØVER

Generelt om fjelløver

De mest brukte navnene på dette dyret er mountain lion (fjelløve), puma og cougar².

I denne oppgaven, bruker jeg betegnelsen "fjelløve" konsekvent fordi det er det navnet mine informanter brukte på dyret (mountain lion på amerikansk) og det navnet de fleste kaller dette kattedyret i det området av California.

Å gi en beskrivelse av kattedyret er ikke lett, derfor bruker jeg biologenes måte å beskrive dem på i her. Biologenes perspektiv er også en funksjonalistisk fremstilling. Fjelløvene fremstilles som sterkt drevet av instinkter og at de dermed handler for å tilfredsstille sine behov. Andre bevisste intensjoner skal visst dyret, vitenskapelig sett, ikke ha. Det er i alle fall ikke lett å bevise.

² Fjelløvene har mange forskjellige navn, muligens fordi de har vært utbredt på så enorme områder. I boken *Cougar, The American Lion* (Hansen, 1992:1-3) er det nevnt at dette dyret har 18 forskjellige navn på Søramerikanske indianerstammers språk, 25 forskjellige navn i språkene til de Nordamerikanske stammene og 40 engelske navn. De brasilianske Guarani-indianerne kalte dem *cuguacuarana*, hvilket franskmann forkortet til cougar. Navnet Puma kommer visstnok fra Quicha, et Inkaspråk, og betyr "et mektig dyr". Cherokeeene fra sørøst i USA kalte dyret *Kalandagi*, hvilket betyr Skogenes herre. En annen indianerstamme, Chickasawene, kalte katten *Koe-Ishto*, som betyr "katten av gull". I Mexico blir de visst kalt "leopardo" og spanskamerikanere kaller katten "el león". Andre navn denne katten har, er løve, tyger, panter (gresk for leopard), painter (en amerikansk fellesbetegnelse for pantere) og catamount (en kortere utgave av *cat-of-the-mountains*) og felis concolor (latin som betyr katt med én farge).

Utseende

Figur 7: Fotografi av en fjelløve

Fargen på pelsen kan variere fra lysebrun til mørk grå, avhengig av hvilken fjelløverase det er og i hvilket habitat den oppholder seg. Fjelløvene som holder til i det området i California der jeg studerte, *felis concolor californica* (Hansen 1992:6) er gyllen lysebrune i fargen, nesten helt ensfarget bortsett fra noen lysere tegninger i ansiktet og litt lysere pels under buken. De voksne hunnfjelløvene veier mellom 36 og 58,5 kilogram, hannene veier 30-40% mer, mellom 49,5-81 kilogram. Hunnene er ca 1,5-2,1 meter lange, mens hannene er fra 1,8-2,4 meter lange. Ungene veier litt under en kilo når de blir født, de har brunsorte prikker i pelsen og fødes blinde (i likhet med de fleste andre kattedyr) (ibid:9). Ganske store kattedyr, sagt med andre ord. Dermed trenger de å ha en god del byttedyr å jakte på, ergo ganske store arealer. Dette utdyper jeg mer senere.

Fjelløver i historisk perspektiv

Fjelløver er den største arten av de amerikanske ville kattedyrene og har vært etablert på det amerikanske kontinentet i over 3 millioner år. I dag finnes fjelløver så langt nord som i Canada og helt ned til den sørligste spissen av Sør-Amerika, men den er mest vanlig i det vestlige USA og i Argentina. Tidligere var dette kattedyret utbredt i hele Nord-Amerika og ulike indianerstammer hadde ulike holdninger til fjelløver. Pawnee'ene trodde for eksempel at fjelløvene var uovervinnelig og umulig å fange eller drepe. I deres mytologi var fjelløven derfor ett av de fire rovdyrene som vokter the Evening Star (Pollard 2001:348).

En annen indianergruppe, nookotaindianere, mislikte dyret (web 7). Det gjorde også de tidlige pionerene i USA ettersom fjelløvene angrep husdyrene deres. Derfor ble de jaktet på og utryddet i store deler av USA. I Florida er de fortsatt utrydningstruet, men på vestkysten er de nokså vanlige siden de er så tilpasningsdyktige. De lever både på fjell, åpent gressland og i tropiske regnskoger. Fjelløvene i California har i følge biologene et mer og mer presserende problem: viltområdene blir mindre og mindre, befolkningen omringer viltområdene nesten fullstendig eller de deler viltområdene i flere deler ved at det bygges veier tvers over områdene (se Figur 1).

Fjelløvenes territorium

Fjelløver jakter alene både om dagen og natten og spiser helst rådyr, sauer, gnagere, hare, kanin og bever. Men de spiser også kveg, hester og andre husdyr hvis det er lite av de foretrukne byttedyr i området (web 8). Kattedyrene er veldig territoriale, hvert hunddyrs territorium overlapper ikke hverandres, men et hunddyrs territorium kan innlemme flere hunddyrs områder³. Størrelsen på arealet fjelløvens territorium dekker varierer. Jeg har tidligere nevnt at de trenger nokså store arealer for å leve et godt liv og kunne reprodusere seg. Vegetasjonen er også en viktig faktor. De er avhengige av at det er en del buskvekster og høydeforskjeller der de kan gå i ett med terrenget for at ikke byttedyret skal kunne løpe av gårde. Samtidig er det viktig at det er nok av byttedyr, spesielt rådyr, siden det er disse som er hovedføden. Det er en grei grunn til at de er de foretrukne dyrene: de er såpass store at energimengden de oppnår ved å spise dem, overskrider energimengden det tar for å drepe dem (Hansen 1992:21-35) Men det er ikke det eneste problemet. "Even the best stalking cover is of no value, however, if there is nothing to stalk" (ibid:21). Fjelløvene er med andre ord også avhengige av at det er et godt territorium med hensyn til rådyrenes behov. Akkurat som for fjelløvene, er de optimale territoriene en kombinasjon av nok føde og skjul. Fjelløvene trenger buskvekster og høydeforskjeller for å kunne jakte

med optimalt utbytte, rådyr trenger åpne områder med føde der de kan spise og holde utkikk etter rovdyr, samt områder med tett vegetasjon der de kan gjemme seg unna rovdyr og hvor rovdyrene ikke så lett kan følge etter dem (ibid:21-35).

I Caspers var territoriet fordelt på en slik beskrevet måte. Der var det også mange rådyr og kaniner i selve parken – de var ikke så redde for mennesker. Nettopp på grunn av dette, fortsatte skogvokterne å ha selvutløsende kameraer i drift; de ville vite hvor mange fjelløver som var rett i nærheten av de besøkende og patruljere oftere der de befant seg for nærme i et forsøk på å unngå flere tragiske angrep på mennesker som det de opplevde i 1986.

Fjelløver unngår helst mennesker hvis de må finne et nytt territorium. Men det hender at hele viltområdet er "befolket" av fjelløver, noe som fører til at fjelløvene kommer inn i menneskers "territorium" mens de søker etter sitt eget. Det kan også være omvendt, mennesker kan flytte inn i fjelløvens territorium, og da trekker den seg visst ikke vekk, den innlemmer heller huset i sitt territorium. Dette kan føre til økt kontakt mellom mennesker og fjelløver, men det fører også til ulykker fordi fjelløvene angriper mennesker hvis den føler seg truet eller hvis menneskene for eksempel kommer for nærme ungene (ibid).

³ slik er også gaupers territorier organisert (ibid)

Jaktteknikk

Fjelløver bruker en jaktteknikk som enklest kan beskrives som en slags "bakholdsjakt" eller snikjakt. De ligger rett og slett på lur og venter på at et intetanende bytte skal komme forbi. Ofte angriper de ovenfra slik at de kan bruke hele sin kroppsvekt i tillegg til sin fart til å legge byttet i bakken. De angriper ved å sette tennene inn i skallen på byttedyret, oftest bakfra, i og med at det oftest er rådyr de angriper (Hansen 1992:37-53) eller andre små dyr som går på alle fire.

Fjelløvene i Cleveland National Forest – en trussel?

Etter at mennesker ble angrepet og etterfulgt av fjelløver i Caspers (Deurbrouk & Miller 2001:85-102, Bolgiano 2001:128), ble parken og viltområdet stengt for besøkende og det ble satt i gang en studie av fjelløver for å finne ut hvor mange dyr som befant seg i området og forhåpentligvis finne en forklaring på hvorfor fjelløven gikk til angrep på mennesker. Biologen Paul Beier var prosjektleder og er ansett for å være den fremste ekspertten på fjelløver. Noen av hans funn er referert i boken "Mountain Lion – an unnatural history of pumas and people" (Bolgiano 2001:128 ff). Mens han var professor ved the University of California, Berkeley, gikk han igjennom all dokumentasjon av fjelløvers angrep på mennesker fra 1890 til 1990. Ti mennesker hadde blitt drept uten å ha provosert fjelløven og 48 var blitt skadet. For å

få et perspektiv på disse tallene, kunne han blant annet rapportere at to dusin mennesker blir drept av hunder hvert år i USA, ett dusin mennesker blir hvert år drept av klapperslanger og tre til fire dusin dør hvert år av bistikk. De fleste menneskene som ble drept av fjelløver, var enten alene eller sammen med andre barn. Flertallet av de voksne som ble angrepet, var alene. Et par av de angripende løvene hadde oppsøkt menneskene, enten ved å hoppe inn gjennom hyttevinduet eller ved å komme inn i garasjen. Mange av fjelløvene som angrep menneskene ble skutt på stedet og de få faktaene som ble dokumentert om de fjelløvene, var at de var veldig undervektige og yngre enn to år gamle. Fjelløvene som angriper eller oppfører seg truende blir drept eller flyttet til et annet viltområde.

Fjelløvestudie i Caspers

Fjelløvene i Sør-California er lysebrune, de har nesten nøyaktig den samme fargen som den brun-røde jorda på bakken og den avsvidde buskvegetasjonen. De jakter både dag og natt, men er visstnok ofte i ro midt på dagen på grunn av varmen. Dette er imidlertid en regel med visse unntak. I Caspers var det fremdeles satt opp selvutløsende kameraer langs visse stier. Situasjonsstudien som Beier gjennomførte der var offisielt avsluttet, men skogvokterne som jobbet i parken holdt fremdeles øye med fjelløvens bevegelser. Jeg fikk bli med og hente flere av filmene i de overnevnte kameraene og det viste seg at fjelløvene hadde gått forbi både på det varmeste om,

dagen og at ungene til den fjelløven de fulgte spesielt, lå og sov midt på stien. I følge bøkene om fjelløver, skal dette visstnok ikke forekomme, men det er, som kjent, en viss diskrepans mellom praksis og teori. Det jeg leser om i bøkene om fjelløver, tar jeg derfor som uttalelser om hvordan det er "i regelen". Noen ganger har jeg annen empiri enn det biologene skriver om i bøkene, og det er jo også en kjensgjerning at de aller fleste biologene som studerer fjelløver har vært mye mer ute i felten sin enn jeg. Jeg betviler heller ikke resultatene av deres forskning, men det finnes som nevnt anomalier, dyr som oppfører seg annerledes enn standarden. Og disse dyrene fantes i denne parken, i og med at det ikke er vanlig at fjelløver angriper mennesker. Jeg forsøker å gi en fremstilling her om "das ding an sich", senere er det slik at det for de fleste informantene er mer en oppfatning om "das ding an mich", det er ikke i praksis én objektiv oppfatning av hva dette dyret er og hvorfor det handler som det gjør.

Oppførsel ved møte med fjelløven

Beier undersøkte også hvordan angrepsofrene hadde oppført seg i angrepssituasjonen. Når man treffer på en grizzlybjørn, blir man anbefalt å være stille og rolig og legge seg ned på bakken og spille død for å unngå å virke skremmende og dermed unngå å bli angrepet. Beier kom fram til at det er lurest å gjøre nettopp det motsatte hvis man treffer på en fjelløve. De ofrene som hadde

kjempet tilbake ved å rope, skrike og slå fjelløven med det de hadde for hånden, klarte oftest å skremme fjelløven bort. De som spilte døde for så å løpe vekk, opplevde oftere å bli angrepet. Barn, på grunn av sin lille størrelse og voksne som bøyde seg ned av en eller annen grunn, stikker nakken fram og likner kanskje mer på det byttedyret fjelløven vanligvis spiser, nemlig rådyr. En annen viktig faktor han oppdaget, var øyekontakt. Rovdyr anser det generelt som truende å stirre rett inn i øynene på hverandre. Beier fikk høre om historier der fjelløver hadde stått stille så lenge mennesket hadde holdt øyekontakt, men at de hadde beveget seg raskt fremover så fort øyekontakten ble brutt. I India, der cirka 60 mennesker blir drept av tigere hvert år, bruker folk masker på bakhodet med ansikter på for å lure tigreren til å tro at de ser dem for å unngå å bli angrepet (Bolgiano 2001:129) i Caspers delte de ut brosjyrer ved inngangen om at man ikke burde gå alene, at man burde gå med støkk eller at annet våpen og at man burde hyle og rope hvis man ble angrepet av en fjelløve. Mønsteret i gunstig oppførsel som Beier oppdager, blir nå forsøkt gjort til allmenn kunnskap, slik de fleste har hørt hvordan de skal oppføre seg ved møte med en bjørn, skal de nå vite hvordan de skal oppføre seg mot fjelløver. Det kan imidlertid være vanskelig å oppdage en fjelløve og den er rask.

Angrep

Det har vært rapportert mange observasjoner av fjelløver i Cleveland National Forest og i de nærliggende områdene. Alle observasjonene blir etterforsket av skogvokterne, de ser blant annet etter spor der observasjonen skal ha skjedd. Mange rapporterte tilfeller viser seg å være andre dyr, som oftest gauper. Gaupene i California er betraktelig mindre enn fjelløvene, de veier bare 22 pounds eller 9,9 kilo.

Encounters with cougars are rare and the risk of injury or death from an attack is infinitely small. In fact, your chances of being attacked or killed by a domestic dog are much, much greater. DFG statistics show that, in the last 20 years, hunting accidents killed more than 85 Californians and injured 700. In the last 100 years, only 14 fatal cougar attacks occurred on the entire North American continent. In that time, more than 15,000 people were killed by lightning; 4,000 by bees; 10,000 by deer; 1,300 by rattlesnakes. Yosemite National Park has cougars plus 3 million visitors a year. There has never been an attack in the park's history. More visitors have died from rockslides. On the list of daily "dangers" faced by Californians, cougars are but a footnote (web 9).

Den statistikken er fra hele California. I Orange County har det ikke vært rapportert noen angrep før 1986, da ble to barn angrepet i Caspers Wilderness Park. I 2004 ble en mann drept og en dame angrepet i Whiting Ranch Wilderness park og i 2006 ble

en fjelløve skutt på veien i Rancho Santa Margarita på grunn av trusselen for menneskene.

Død og sykdom blant fjelløver

Den hyppigste dødsårsaken til fjelløver i Orange County er at de blir overkjørt, at de blir skutt eller at de dør av andre konsekvenser primært forårsaket av sult. (Hansen 1992:14)

En veterinær ansatt i California Department of Fish and Game, Thierry Work undersøkte om fjelløvenes dødsårsaker og fant i tillegg ut at flere fjelløver hadde dødd på grunn av feline leukemi, en aggressiv type kreft som forekommer hos tamkatter, men som det ikke finnes noen vaksine mot. Han fant også ut at dette var en sykdom som spesielt var truende hos små isolerte fjelløvepopulasjoner eller blant fjelløver som oppholdt seg i nærheten av urban bebyggelse eller kjæledyr (Hansen 1992:17).

KAPITTEL 4: RELASJON TIL POTENSIELT LIVSFARLIG NATUR.

Innledning

I dette kapitlet drøfter jeg aspektet om å leve nær potensielt livsfarlig natur. Hvor potensielt livsfarlige fjelløvene er, viser seg å variere ut i fra øynene som ser, det er altså avhengig av folks natursyn. I kapittel 3 viste jeg at befolkningen i området har økt de siste årene. Menneskene som bor der er ikke en homogen gruppe og de har heller ikke de samme erfaringene eller kunnskapene. For å belyse dette, er empirien fra sølvgruvedalen og Cooks mest relevant å bruke og jeg vil analysere den i forhold til teoriene om relasjonen til natur. Jeg viser at det ikke bare finnes én livsverden og at hverdagslivet ikke fortøner seg på samme måte for alle som bor i området.

Hverdagslivet i sølvgruvedalen

I sølvgruvedalen er det få innbyggerne og de fleste har bodd der hele livet, mange i flere generasjoner helt siden de første som søkte lykken der. Dalen er bratt og husene er bygget langs hovedveien som svinger seg inn i landskapet langs elven. Det er hus på begge sider av elven der dalen er bred nok, ellers bare på den ene siden.

Inngangen til dalen er bredere, så der er det flere hus ved siden av hverandre i tillegg til en kirke, samfunnshus, skole og brannstasjon. Det er to butikker i dalen, den innerst i dalen har vært der siden gruvetiden og heter Shadybrook Country Store.

Butikkene fungerer som samlingssteder for innbyggerne og innehaverne vet mye om alle de som har bodd der lenge. En del av dem jobber i dalen som for eksempel malere, tretrimmere, men de fleste må reise ut av dalen til jobb hver dag. Veien er smal og svingete og ender i en litt større vei der det spesielt om morgenen er tett trafikk. Småbarna går på skole i sølvgruvedalen, men når de når ungdomstrinnet må de ta skolebuss til skoler utenfor dalen. Ungdommene har ikke mange fritidstilbud i dalen, de er ofte sammen hos hverandre og skravler, hører på eller spiller musikk eller konkurrerer i biljard (i garasjen). De er også ofte ute i naturen og spiller paint-ball, kjører fort på grusveiene inn i viltområdet, går på turer til gruvene eller andre destinasjoner. De har generelt mye tid for seg selv, men det er et lite samfunn der de fleste vet hvem alle er og de blir dermed passet på og sanksjonert til en viss grad av andre enn foreldrene sine. I og med at mange voksne må finne arbeid utenfor dalen, er det ikke uvanlig at de er borte 10-14 timer i forbindelse med jobb hver dag. Trafikken på de små veiene gjør at reiseveien til og fra jobb tar lang tid.

Selv om det generelt er et godt samhold i dalen, gjelder ikke det for alle. Innbyggerne som har bodd der lenge kaller seg "cliffdwellers" (heretter kaller jeg dem det) i motsetning til "flatlanders" som er de som har kommet utenfra. Hvem som hører til hvilken kategori er ikke statisk, men de som ikke handler i de to små lokalforretningene, men som heller reiser ut til supermarkedene, hører til the flatlanders, eller innflytterne (heretter kaller jeg dem det). De har også stort sett

større hus med mer luksuriøs fremtoning enn mange av de opprinnelige husene som har vært der lenge. De som har bodd i dalen har for det meste den "opprinnelige" (am. native) vegetasjonen i hagene sine, mens de nye har flere krukker med for eksempel blomster som ikke finnes viltvoksende i dalen. Andre forskjeller er at de nye har mer belysning utendørs og at de lufte hundene sine i et inngjerdet område utenfor samfunnshuset.

Generasjonsskiftet i sølvgruedalen dreier mer mot at det kommer flere nye innbyggere. Dette henger sammen med at boligprisene øker fordi det er strenge regler for nybygging innenfor grensene til Cleveland National Forest og ofte er det en del motstand i lokalsamfunnet for å bygge nye hus. De unge som har vokst opp i dalen har ikke råd til å kjøpe hus der og flytter til de nybygde småstedene rundt nasjonalskogen der prisene er litt lavere. Prisene øker også fordi det er blitt mye kortere avstand til storbyene fordi veiene bygges ut og det tar kortere tid å kjøre for eksempel til Los Angeles.

Cliffdwellernes natursyn

to dwell is to inhabit a landscape, to be an inextricable part of it, to experience it in an embodied sensual manner and to be as formative of the landscape as formed by it (Ingold referert i Franklin 2002:69).

Cliffdwellerne i sølvgruvedalen hadde mange historier å fortelle om fjelløver og naturen i området. En historie gikk ut på at det for noen år siden hadde vært en fjelløve som alltid lå på en gren som gikk fra et digert eiketre og over en av stiene innerst i dalen. Denne fjelløven sa mange at de hadde sett og noen mente at den var et godt tegn hvis de skulle ut på en lengre tur i området. Mary, en eldre dame og mor til en av ungdommene i dalen, hadde tegnet mange bilder av den, de hang overalt i huset. Hun mente det var en hunnløve som ventet på at hannløven skulle komme hjem fra jakt med mat til seg og ungene. Alle bildene portretterte en harmonisk, avslappet fjelløve som hadde slappe labber og en slapp hale som hang ned. Ungdommene mente den sikkert hadde en hule et sted i nærheten og hadde grenen som et skyggefullt sted å hvile på og følge med på rådyr og annet vilt.

I huset til denne damen var det også mye sort, tykk spindeltev i hjørner og ute.

Huset var ganske langt inn i sølvgruvedalen og når mørket falt på, var det mørkt ute.

Det var også en del skrot i hagen og buskene var ikke lave og veltrimmede. Skoene

satte de fra seg midt i gangen der det var opplyst og alle gikk med lange skritt over dem når de kom inn. Slik var det hos flertallet av informantene i sølvgruvedalen. Denne empirien støtter kritikken Descola og Pálsson har mot det dualistiske natur-kulturskillet (Descola & Pálsson 1996), som de mener ikke relevant i empiriske analyser. Det er vanskelig å finne støtte for at naturen er helt avgrenset fra kulturen og at elementer som klassifiseres som natur blir en "matter out of place" i Douglas' terminologi (Douglas 1997 (1966)). Imidlertid kan man i hennes terminologi hevde at deler av naturen ikke klassifiseres som urent av cliffdwellerne, men snarere er en del av hverdagskulturen. Slik sett tar de deler av det andre klassifiserer som natur til å bli noe positivt som konfronterer den delen av natur de ikke vil ha i huset. En del natur klassifiseres som rent og bekjemper ting som de ikke vil ha inne som *er* matter out of place.

McCormack som hevder at skillet mellom natur og kultur i store trekk er at det naturlige er det vi kommer fra og at det kulturelle er noe vi tilegner oss for å ha kontroll over naturen i og rundt oss blir også merkelig bakvendt her. Cliffdwellerne hadde flere tiltak i hverdagen som nettopp gikk ut på å forminske skillet mellom inne og ute, eller natur og kultur, fordi de mente at ved å ha naturfenomener som spindelvev inne, var det en tilpasning til sine omgivelser. De lot ikke hvilke som helst edderkopper spinne og ha bolig sammen med dem. Edderkoppene som laget det svarte spindelvevet hadde flere praktiske funksjoner. Den edderkoppen var

veldig territoriell og lot ingen andre edderkopper komme levende inn i sitt territorium. De hadde altså edderkoppnett bevisst inne for å minimere sjansen for at sorte enker eller andre giftige edderkopper skulle finne veien inn i huset. Skoene satte de aldri inn i skap fordi skorpioner foretrekker mørke og fuktige steder; de mente de ikke trengte å sjekke skoene særlig nøye før de tok dem på når de lå i en fullt opplyst gang. Beplantningen i hagen lot de vokse naturlig både fordi det ville ta tid og penger å stelle og vanne planter og busker som ikke ville vokse der naturlig. Selv om mange hadde sett fjelløven innerst i dalen, var de ikke redde for at den skulle komme inn i hagen og ta barn eller kjæledyr for, som de sa: "Look at all those deer! And the rabbits! Why would the mountain lion come here and take my smelly dog??!"

Denne rasjonalistiske og funksjonalistiske forklaringen betyr likevel ikke at de hadde så mye biologisk kunnskap om verken fjelløver eller slanger. Vann hadde de uansett ikke ute fordi de ikke hadde svømmebasseng og fordi det ble mindre insekter i vannet til hunden hvis vannskålen sto inne. Den holistiske og inkluderende tankegangen bak dwellingperspektivet til Ingold beskriver til dels relasjonen, men da ville analysen måtte stoppet med at beskrivelsen av at "sånn gjør de der" og at de som ikke gjør slik følgelig har et mindre naturlig forhold til omgivelsene.

Arne Næss bringer aspektet naturens verdi inn i analysen. De som bor på denne måten i sølvgruvedalen har ikke nødvendigvis en holdning om at naturen har større verdi i seg selv. Men de mener det har en verdi å leve med edderkopper og edderkoppnett fordi det sparer tid i hverdagen fordi de slipper å riste tepper, sjekke sofaen nøye for giftige kryp osv. De mener det er tidsbesparende å utnytte omgivelsene slik at de blir tryggere på at den potensielt livsfarlige naturen ikke så lett trenger inn i huset.

De fleste hadde også et sterkt emosjonelt forhold til hjemstedet sitt. De beskrev fjellene og stiene, dyrene, duftene og lydene i dalen på en eieraktig poetisk måte. Mange var irriterte på de innflytterne fordi de hadde så mye belysning rundt husene sine fordi det gjorde at stjernehimlen ikke ble så tydelig og fordi coyotene gikk lengre unna og de dermed ikke hørte hylene fra dem like tydelig. Mange syntes også at man burde forvente ville dyr når man bor midt i et naturområde og at det var rart at de valgte å bo nettopp der hvis de var redde for det viltområdet kunne bringe med seg av møter med for eksempel gauper og fjelløver.

Innflytternes natursyn

Mange av innflytterne hevdet selv at de flyttet dit nettopp fordi dalen var så vakker og stille og fordi de var glade i naturen. Dette naturromantiske synet kan tolkes dit

hen at deres natursyn kan beskrives gjennom et dwellingperspektiv, men det ville forutsatt at innflytterne med dette mente at de ville bo *i* landskapet. Franklin siterer Ingold om at “the forms of the landscape are not pre-prepared for people to live in – not by nature nor by human hands – for it is in the very process of dwelling that these forms are constituted” (Franklin 2002:70). Videre definerer han dwellingperspektivet som at landskapet gradvis endrer seg som vitnesbyrd etter tidligere generasjoner. Mine empiriske funn om hvordan innflytterne innretter seg i sølvgravedalen beskriver jeg nedenfor og de er ikke samsvarende med beskrivelsen Franklin presenterer om dwelling.

Mange av innflytterne hadde mye biologisk kunnskap om flora og fauna i området og fulgte ekspertenes råd om hvordan de skulle ha det rundt huset for å minimere risikoen for ulykker og uhell i møte med naturen. Deres holdninger til natur og fjelløver kan beskrives ut fra dwellingperspektivet; mange hadde mye erfaring fra turer og opplevelser og hadde mange nesten religiøse tanker om den vakre naturen. En del nevnte tilhørigheten i Guds skaperverk og likte spesielt godt den spesielle kirken ytterst i dalen som har utsikt til naturen fra alle vinduer. Likevel gir det mer forståelse av deres holdninger å anvende Douglas’ terminologi. Naturen var vakker for dem å oppsøke og oppholde seg i så lenge den var der ute. Spindelnev hørte hjemme inni huset i deres livsverden og de ville ikke ha farlige dyr rett utenfor vinduet. Barnefamiliene lot ikke barna leke i naturen, de fikk ikke lov til å være med

å leke cowboy og indianer, paint-ball eller andre leker i buskene. De frekventerte lekeplassen utenfor samfunnshuset ofte og mente det var tryggere enn lek i "the wild nature". Lekeplassen var inngjerdet med et ca én meter høyt nettinggjerde, men skillet til området utenfor gjerdet var ikke betydelig. Det var gress, busker og trær på utsiden, akkurat som på innsiden, men virket kanskje tryggere og mer som et kulturlandskap enn utmarken utenfor gjerdet. Differensieringen som innflytterne følte, virket merkelig på the cliffdwellers, som syntes det var rart at de kunne lufte hundene og barna på det slitte gresset innenfor gjerdet, men ikke på gresset utenfor. Fjelløver ville ikke ha noen problemer med å hoppe over gjerdet, men de som brukte lekeplassen følte at den var trygg i motsetning til det utrygge området utenfor. Når de gikk på tur i viltområdet, holdt de seg også til de oppmerkede stiene i dalene i stedet for de mange umerkede stiene og de tok sjelden eller aldri med seg hundene sine på tur der. Kattene til de fleste innflytterne var innekatter mens mange av cliffdwellernes katter fikk gå ut og inn som de ville. Skillet mellom det trygge hjemmet og uteområdene sine i motsetning til de øvrige omgivelsene, var for mange stort og mange oppga at de ble nervøse hvis de hørte coyoter ule. Flere ble overrasket hvis jeg spurte dem om hva de ville gjøre hvis de så en fjelløve. Svaret var ofte at "Mountain lions won't come here!! They live far away in the mountains!" Problemet var at de ikke definerte sølvgruvedalen som en del av fjellandskapet, enda det er en smal dal som strekker seg langt innover Cleveland National Forest og er helt omringet av nærmest urørt natur på begge sider.

Hvis jeg derimot spurte hvordan de tenkte om skogbranner, var de helt inneforstått med at faren for at hus ville kunne gå tapt dersom fjellene rundt sto i brann. På den måten opplevde de den ville og ukontrollerbare naturen som nærme og som et landskap de bodde *i* (se ovenfor om landskap og dwellingperspektivet). I likhet med cliffdwellerne ble også de triste ved å tenke på at skogbranner kunne oppstå og ødelegge så mye av den naturen de hadde kjær og som de ønsket å bevare som den er. Vanskeligheten med å bruke dwellingperspektivet for å analysere empirien om innflytterne er at de vanskelig kan sies å *ha* det hele og fulle dwellingperspektivet som Franklin siterer fra Ingold: "thus neither is the landscape identical to nature, nor is it on the side of humanity *against* nature. As the familiar domain of our dwelling, it is *with* us, not *against* us (...)" (Franklin 2002:70-71) De snakket og levde heller på en måte økosofien (Næss 2000) innebærer; de ville bevare naturen og området på grunn av mangfoldet og på grunn av egenverdien, men samtidig må tiltakene de gjorde i hverdagen beskrives som et middel til å kontrollere risikoen fra den potensielt farlige naturen. Innflytternes handlinger og holdninger til naturen var med andre ord ikke forenlig med dwellingperspektivet slik det må forstås.

Holdninger til endringer i sølvgruvedalen

Forandringer har gått saktere i sølvgruvedalen enn i områdene rundt nasjonalskogen. Ønsket om å bevare dalen og husene i opprinnelig standard og de politiske beslutningene om å frede nasjonalskogen og fjelløvene har også medvirket til at forandringene har gått sakte. Derfor har ikke befolkningen økt mye i dalen, det er heller snakk om et innbyggerskift. Veiene har heller ikke blitt utbygd selv om antallet biler har økt. Der bygningene er nye, har det vært jordskred, branner eller andre tungtveiende årsaker til at nye har kommet opp. Hver gang det har vært planer om å bygge flere boliger i den brede utgangen av dalen, har den lokale motstanden vært så stor at den private utbyggeren som eier tomten, ikke har fått tillatelse til å bygge. Kun én annen sak vekket så mye diskusjoner og harme, og det var temaet veiutbygging.

Da jeg var på feltarbeid, var det flere møter som ble avholdt i kirken og i samfunnshuset på grunn av et forslag om en ny vei. Det holdt på å bygges en stor vei som ikke ville ende langt fra Santiago Canyon Road⁴ og som er den veien som går rett forbi Cooks. Denne veien skulle bli en bomvei. I skrivende stund er den ferdig bygget, men i løpet av feltarbeidet var det mange som hadde delte meninger om den. En del mente at den ville forbedre livet betraktelig fordi det ville ta litt kortere tid å

reise til arbeid. De mente også at det sikkert på sikt ville bety at flere boligstrøk ville bygges langs veien og at noe av naturområdet ville bli avkortet fra det området som er fredet som nasjonalskog. Flere mente at dette ville være synd fordi det ville medføre et større press på dyrene som lever i nasjonalskogen og fordi fjelløvene ville få enda en vei de kunne komme til å bli drept på når de ville krysse fra nasjonalskogen på den ene siden og over til skogen på den andre siden.

I tillegg til denne veien var det foreslått å bygge en lang tunnel under nasjonalskogen fra Riverside County og over til Orange County. Planen var at den skulle komme opp i den brede utgangen til sølvgravedalen og så skulle veien bygges ut der til en flerfelts vei som forbandt den med bomveien. Det var intendert at dette skulle få unna mye av den trafikken som nå må stå i lange køer på veiene rundt nasjonalparken i rushtiden og det ville mer enn halvere reisetiden fra Orange til Riverside og fra Riverside til Los Angeles. Mange mente det ville være galskap å bygge en tunnel i et så jordskjelvutsatt område, men for de fleste var det hensynet til naturen som var det tungtveiende argumentet. De mente fjelløvene ville få mye vanskeligere levekår hvis det kom enda en vei og lokalsamfunnet ville blitt ødelagt av bilstøy, ødelagt utsikt og mange flere folk.

⁴ som er den veien man svinger av fra for å kjøre inn i Silverado Canyon Road som snor seg inn i

Det som stoppet prosjektet i utgangspunktet var at Riverside County ikke hadde finansieringen i orden (tunnelen skulle finansieres av Los Angeles, Riverside, San Bernadino og Orange County) og fordi miljøvernere og noen politikere i Orange County mente tunnelen ville ha for store miljøkostnader. Tunnelen er enda ikke bygget og nå er det også på grunn av store innvendinger fra lokalsamfunnet at byggingen ikke er satt i gang. Den kontroversielle tunnelbyggingen har til og med omtalt i norske aviser (se Vedlegg 2) og det skrives en del om den i aviser i Orange. (se leserinnlegget av en som er for byggingen i Vedlegg 3). Trass i motstanden, er det mange som mener det bare er et tidsspørsmål når den er bygget, få tror at naturens verdi og det å bevare fjelløvene i området vil veie tungt nok opp mot verdiene av tiden som blir spart og mulighetene som åpnes med en slik tunnel.

Sosialt samlingspunkt midt i villmarken

Cooks Corner er et sted der mange møtes. Flere som bor eller arbeider i dalene og i nærheten stikker innom på vei etter jobb. Mandag kveld er de der for å se fotballkamp og spise gratis pølser, de synger karaoke og spiser tacos på tirsdager (taco-tuesday), spaghetti på onsdager og mange jenter er der torsdager for da er det halv pris på alt en jente bestiller. Både barnefamilier, rike og mindre vellykkede, militære og ellers hvem som helst uansett alder er innom. I helgene domineres stedet

av motorsykkellentusiaster, spesielt Harley Davidson sykler er overrepresentert. Tradisjonelle terrengsyklister tar også gjerne en tur innom etter at de har syklet i viltområdet for å snakke om turen og ha det sosialt etter strabasene på sykkel. Unge fra alle nærliggende områder kommer, uansett om de er surfere, treningsentusiaster, musikere osv. Stedet bærer utseendemessig preg av å være en tøff "cowboy eller biker-bar", med sagflis på gulvet for å suge til seg søl osv. Men klientellet er variert. Mange snakker på tvers av tydelige sosiale grupperinger dersom diskusjonsemnet er interessant, dette gjaldt spesielt viltområdet og dets utvikling, inkludert veiutbygging, bolig- og næringsplaner, områdets historiske utvikling og problematikken rundt fjelløver.

Terrengsyklistenes natursyn

Blant terrengsyklistene var det spesielt én som var utpreget snakkesalig og de andre satt ofte rundt og nikkete bekræftende og kom ikke til ordet. Han mente at deres naturopplevelser var helt unike fordi de kom så raskt og ganske lydløst på stiene. Derfor så de også mange rådyr og harer i terrenget og ofte var det slanger på stiene som han (og de andre) mente gjorde turene ekstra spennende fordi de måtte manøvrere hurtig for å unngå dem. De hadde flere historier å fortelle om fjelløver også. Uforvarende hadde to av dem oppdaget en fjelløve bak en sving på stien. Den hadde hatt en hare i munnen og snudd seg og sett på dem. De hadde bråbremset og

bare stirret tilbake. Etter en stund hadde fjelløven snudd seg og trasket stolt videre. Andre syklistene mente de hadde sett glimt av fjelløver, og felles for alle syklistene jeg snakket med, var at de aldri rapporterte observasjonene sine til skogvokterne eller politiet. De mente det var et privilegium å faktisk se dem og ville ikke at dyret skulle spores opp eller at det skulle bli store oppslag i media om at "hello! The mountain lion was at home in the mountains!" (deres uttrykk, uttalt med mye ironi). Måten de beskrev naturen og fjelløvene på, vitnet om ærefrykt og beundring. Flere syklet så ofte de kunne og brydde seg ikke alltid om at viltområdet var stengt på grunn av brannfare heller. Når brannfaren er høy eller ekstremt høy på grunn av tørke, innfører myndighetene et forbud mot å oppholde seg i området på grunn av brannfaren. Et slikt forbud ble innført mens jeg var på feltarbeid.

Deres begrunnelse for å trosse forbudet selv om det ville medføre straff og eller bøter dersom de ble tatt, var at de mente de ikke var som andre brukere av viltområdet. De synes det var helt topp at ikke barnefamilier var overalt og at andre trege fotgjengere ikke stengte stiene fordi de mente at de invaderte naturen. I deres øyne skapte spesielt barnefamiliene mye støy og tilpasset omgivelsene til sitt bruk.

Terrengsyklistene, derimot, så på seg selv som et fremmedelement i naturen, de selv var matter out of place og måtte tilpasse seg omgivelsene, dvs. fjelløvene, slangene og de andre potensielt livsfarlige naturelementene hørte hjemme der. De så ikke på seg selv som en del som passet inn i den helheten, de var klart atskilt fra naturen

rundt, og brukte også begrepet "visit nature" når de skulle på tur. Deres natursyn er dermed ikke helt forenlig med Ingolds monistiske dwellingperspektiv. Visit-begrepet brukte de på en annen måte enn det norske begrepet å besøke. Med besøk menes ofte at man fysisk kommer hjem til folk og er på besøk i huset uansett hva man foretar seg, er man da på besøk. Informantene mine brukte begrepet visit når de følte at en samtale var god, personlig eller at man fikk ta del i en annens livsverden på et vis. Når visit brukes på denne måten, er det dermed likevel forenlig med et dwellingperspektiv:

Ones body takes the smell of the forest and ceases to be extraneous to the forest world. One learns to perceive the environment as other animals do. One becomes a 'dweller' deeply involved in a silent conversation with surrounding plants and animals (Rival 1996:148).

Denne holdningen om at de var på besøk i naturen, selv om de mens de var der hadde en relasjon som minner om dwelling, gjaldt altså bare mens de var ute i viltområdet. Samtalene med meg avsluttet de også ofte med "thank you for visiting me" uansett om vi syklet på tur, tok en prat på Cooks eller møttes hjemme eller et annet sted. Det gikk på samtalens karakter, at de følte at de ble hørt og eller at de fikk noe meningsfullt ut av den som de kunne tenke på videre etter at samtalen var avsluttet. Turene ble meningsfulle fordi de opplevde at naturen var så radikalt ulik

resten av sitt liv og kunne sette ting i perspektiv. Det som hørte hjemme der var alt annet enn mennesker. Nettopp på grunn av denne dikotomien ble nasjonalskogen enda mer verdifull når de kunne være alene der når området egentlig ble stengt for publikum. At de så fjelløver var også en berikelse på den måten at det var det mest folkesky dyret, symbolet på den innerste kjernen i villmarken og det villeste av det ville som de heller ikke ønsket å gjøre kjent at de hadde sett nettopp fordi dette da ville bli krenket ved å bli oppsporet. Det skulle være en ære å se fjelløven i sitt naturlige miljø. Noen gikk så langt at de mente fjelløven valgte å vise seg for dem, nesten som en åpenbaring. Syklistenes forhold til naturen setter selve naturen og dyrene i sentrum og støtter opp under tankegangen i økosofien til Næss (2000) ved at de tiller fjelløvene en meningsfullhet og verdi ved å være som den er og ved å bevare viltområdet vilt. Paradokset er at grunnen til at de hadde dette verdisynet var at de syklet så fort og så langt inn i viltområdet at sykkelklubbene ofte må reparere og utbedre og bygge ut sykkelstinettet slik at mennesker får mer tilgang til større deler av området og dermed ikke bevarer det så urørt som de ønsker at det skal være. Jo mer populært det blir å sykle der, jo mer biltrafikk blir det også til området, større parkeringsplasser må bygges og terrenget blir temmet på bekostning av at vill natur ikke blir viltområde i betydningen uberørt eller opprinnelig natur med opprinnelig dyreliv og flere møter med fjelløver.

Motorsykkellentusiastenes natursyn

For motorsykkellentusiastene var viltområdet attraktivt av andre grunner. Veiene rundt området har vært svingete, to-felts veier slik veiene inn i dalene er fremdeles. Dette gir de utfordringer i forhold til kjøringen på en helt annen måte enn å kjøre raskt rett frem på de store motorveiene. I tillegg mente mange at luften var mye bedre og at følelsen av å være alene "me and the road – only the road knows" gjorde at turer på de veiene var langt mer befriende enn turer på andre veier. Mange kjørte langveis fra for å kjøre nettopp rundt og i dette området og de var også de største motstanderne av de nye veiene som har blitt bygget og de nye boligområdene rundt nasjonalskogen. Jeg fikk være med på flere harley-turer og uavhengig av hverandre pekte de og fortalte meg at det "ikke har vært noe annet enn villmark her for ti år siden. (boligstrøket så veldig etablert ut i mine øyne) Se på trærne! Du ser at alle er akkurat like høye, alle plantet på likt for ti år siden." de ulike informantene pekte ut ulike steder, men alle hadde den samme dommedagsminen. For dem var Cooks et populært møtested for å vise fram motorsyklene sine, men hovedpoenget med å kjøre nettopp til Cooks var naturområdet og veiene de måtte kjøre for å komme dit. Iltre diskusjoner oppsto hvis noen nevnte at tomten tvers over veien sikkert snart ville bli bensinstasjon eller Seven-Eleven kiosk. Der hadde det blitt funnet rester etter en indianergravplass og derfor hadde ikke eieren fått bygge noe der. Dette mente mange motorsyklister var helt irrelevant; de mente området holdt på å bli helt ødelagt allerede og var sikre på at fjelløvene kanskje snart blir et saga blott. En

”biker-babe”, virkelig tøff Harley motorsykkeldame, var medlem av The Mountain Lion Foundation og visste mye om fjelløvene i området. Hun hadde tidligere jobbet som skogvokter og hadde en gang funnet et fjelløveskjelett av en fjelløve som hadde blitt overkjørt. Dette brukte hun et halvt år på å sette sammen og står nå utstilt ved veien ved inngangen til dalen der hun bor, nabodalen til sølvgruvedalen. Hun har satt det der som et minnesmerke over alle fjelløvene som har blitt drept når de prøver å krysse motorveien og alle de som kommer til å bli drept. Hun var veldig opptatt av å bevare området slik at fjelløvene skulle kunne fortsette å leve og reproducere seg der. Hun mente de hadde langt større verdi enn de sosiale problemene med at folk trengte flere boligområder, at de måtte ha bedre veier for å bo der og at det liksom skulle være en folkerett å kunne bo så nærme naturen. Hun selv var imidlertid en som hadde flyttet dit for ca 20 år siden. Hennes kjærlighet til fjelløvene i dette viltområdet gjorde at hun flyttet dit. Den vakre og vilde naturen var det flere innflyttere som oppga som grunnen til at de flyttet dit. Slik sett var deres praksis med på å slette grunnlaget for at deres interesse for å bevare viltområdet for videre generasjoner og for fjelløvene. Selv om natursynet har mye til felles med økosofien, blir handlingenes resultater en motarbeidelse av natursynet og deres forhold til naturen. Barth har påpekt at storskalasamfunn, komplekse samfunn ikke nødvendigvis er mer innviklede enn småskalasamfunn, men at endringshastigheten er mye høyere i storskalasamfunn (Barth 1980:130). Det betyr ikke at alle individene i det komplekse samfunnet har en eksepsjonell skaperglede og har en mye bredere

utfoldelse. Det er heller det at de følger trender og skaffer seg nye ting som andre mennesker har funnet opp og som blir masseprodusert. De nye tingene eller trendene kan endre hverdagen til enkeltindivider på mikronivå på flere måter. Direkte, ved at ting tar kortere tid eller, litt mer indirekte, at folk må bruke mer tid på jobb for å tjene mer penger slik at de kan komme i besittelse av de nye tingene, trendene eller kunnskapen. Barth ser også at dette kan være en kritikkverdig utvikling fordi det kan føre til at det blir et jag for å skaffe seg nye ting uten at det gir en følelse av at livet kulminerer mot noe mer verdifullt. Et motargument folk bruker som et forsvar mot dette, kan være uttalelser om at en ikke kan skru tiden tilbake og at fremskrittet er kommet for å bli når det først har inntruffet (ibid:130-1). De tar valg uavhengig av hverandre, men summen av deres handlinger fører til store endringer. I dette tilfellet sikter jeg til den enorme befolkningsøkningen i området, som jeg her velger å se på som en trend fordi det gir status å ha større og mer spesiell tomt og ha muligheten til privatliv hjemme som er radikalt annerledes enn stresset og jaget i byen på jobb. Konfliktpotensialet i befolkningen og mellom de ulike kategoriene av innbyggere som jeg ble kjent med, ble godt synlig for eksempel på Cooks på grunn av diskusjoner mellom bordene. Mange av de som hadde bodd i området hele livet likte ikke å bli minnet på de sosiale forskjellene og ordelaget de nye innbyggerne brukte. Derfor gjorde flere sitt beste for å kle seg og snakke som de andre og de ville ha de samme tingene, for eksempel mobiltelefoner. I sølvgruvedalen var det ikke mobildekning, dermed var sjelden at de som jobbet og bodde i dalen hadde skaffet

seg mobiltelefon. De kunne jo ikke benytte seg av den med mindre de forlot dalen. På Cooks var det påfallende mange som skulle ringe til hverandre nettopp for å kommunisere sin sosiale status og ikke minst at de hadde råd til å ha mobiltelefon. Slik ville de kommunisere likeverdighet og at de ikke var gammeldags' eller fattigslige de heller. Slike statussymboler var kostbare og det førte til at de måtte jobbe mer enn før for å ha råd til å betale regningene sine. Ulikhet i oppfatning av naturen og natursynet var med andre ord greit å kommunisere og på den måten vise sin tilhørighet i de ulike kategoriene. Men å bli utsatt for de andre gruppenes stigmatisering var ikke like velkomment, så folk prøvde samtidig å underkommunisere forskjellene i status. Konflikten i sølvgruvedalen og på Cooks kunne dermed bli mer ufarliggjort på offentlige sosiale arenaer, men det gjaldt ikke i den private sfæren.

Ny generasjon cliffdwellers?

Natursynet og forholdet til naturen var ikke statisk. For å illustrere dette, er barnefamiliene i området gode eksempler. En av de som arbeidet på Cooks hadde flere barn og bodde ikke langt unna. Jeg bodde hos ham og familien hans det meste av feltarbeidet. Han forsørget hele familien ved å jobbe seks timer om dagen seks timer per uke på restauranten.

Jeg ble også kjent med flere av deres venner og andre barnefamilier og de er på mange måter representative for flere eneforsørgerfamilier i området. De hadde ikke god råd, men de hadde mer tid til å være sammen med venner og barna sine enn i familier der begge jobbet. Kunnskapene og tankene om naturen i området var ikke høyest prioritert i familier der slagordet kunne vært "what happened?!" fordi de spurte om dette hver dag, nesten hver gang de gikk ut eller inn av et rom. Livet hos barnefamiliene var fulle av små og store hverdagsdramaer, men naturen ble likevel en stor del av hverdagen fordi ungene fant insekter, reptiler og andre dyr i hagen og i huset. Flere ga uttrykk for at de ikke hadde hatt tid til å tenke særlig mye på hva de mente om disse dyrene og hva de mente om fjelløver. Nyhetssaker ble kommentert, men ikke i betydningen at de reflekterte over hva det betydde for dem i hverdagen og hvordan det var å leve i et område som var omdannet fra utmark til boligområde for ikke mange år siden.

Selv om de ikke bevisst tenkte så mye over sin relasjon til naturen og fjelløvene, vitnet handlingene i hverdagslivet om at de ble påvirket av å bo så nære naturen. Ungene ble tidlig opplært til å ikke nærme seg reptiler og insekter og de små barna lekte bare på åpne plasser der det ville være svært lett å se slike dyr. Denne kunnskapen ble videreført med henvisning til tvprogrammer og medieoppslag. Som jeg nevnte tidligere i kapitlet, kan erfaring erverves uten å erfare noe direkte. Når foreldrene snakket til barna sine, kom ofte setninger som:

”husk hvordan det gikk med Laura Small (hun ble angrepet av en fjelløve i Caspers). Hun var ikke lydig og dere husker hva som hendte.” Andre ganger var det naturdokumentarer de henviste til. De eldre barna og tenåringene fikk samme moralpreken, men de var ikke fullt så lydige. Jeg var med dem på ”forbudte ekspedisjoner i villmarken” der de lekte cowboy og indianer, gullgravere som bygget trehytter (mine houses), de satt seg inn i forlatte bilvrak og lekte at de var på tur osv. Ved flere slike anledninger så vi slanger og coyoter. Slangene hadde de respekt for, deres forklaring på det var at de hadde sett et program som het ”Venom E.R” (giftakutten) der man følger en lege, som også er slangeekspert, og hans pasienter på jobb på sykehuset i Yorba Linda. Mange av pasientene er barn som har lekt og falt på slanger, eller som har blitt bitt fordi de løper og setter bena steder de ikke kan se. Barna visste mye om slangegift og virkningene på kroppen på grunn av dette programmet og ville derfor ikke bli bitt selv.

Coyoter var de derimot ikke redde for og de hadde liten respekt for dem. I viltområdet kom de ut i skumringen som grå skygger, ofte løp ganske mange (over 20 individer) sammen i flokk i naturen. De var sky og holdt god avstand til de lekende barna/ungdommene. I tillegg til de helt ville coyotene, fantes de også i boligstrøkene og spesielt i nærheten av fast food kjeder som Taco Bell, McDonalds, Burger King osv. Både barna og unge voksne kalte disse søppelcoyoter og de kunne lage mye støy når de løp rundt i små flokker (den største flokken jeg så var seks

individer) og veltet søppelbøtter eller slåss om maten de fant. Coyotenes tilpasningsdyktighet var til irritasjon for mange informanter, men selv om de innimellom drepte husdyr i området, var det veldig få som mente de var farlige. De uttrykte det heller som et trist fenomen og et at det var et tegn på at urbaniseringen i området skjedde så raskt at dyrene ikke rakk å trekke seg innover i viltområdet. Coyotene ble innlemmet i hverdagen og som en del av livet i boligstrøkene uten mye motstand fra beboere.

Foreldrenes natursyn som baserte seg på et dualistisk skille mellom natur og kultur, ble ikke direkte utfordret av barna. Foreldrene jeg her sikter til, må plasseres i kategorien innflyttere. Barna deres, spesielt de større, hadde en annen oppfatning av både potensielle farer og hvordan de brukte naturen og hvor de trakk skillene mellom natur og kultur. Noen av de eldre "barna" til innflytterne var blitt så store at de ikke egentlig kan klassifiseres som barn; de hadde blitt så voksne at de hadde flyttet hjemmefra og produsert egne barn. Deres natursyn nærmet seg et mer monistisk syn på naturen og hadde mange likhetstrekk med cliffdwellerne og / eller sykkelentusiastene. Det kunne virke som om erfaringen ved å bo så nærme viltområdet førte til en endring i natursynet i retning dwellingperspektivet. Eierskapet, følelsen av naturområdets og dyrenes verdi var likevel ikke helt sammenlignbart. De lot sine barn leke i naturen, men i stedet for respekt for at det kunne være farlig, gjorde de ofte større eller mindre drastiske tiltak for å "secure the

area". Deres forsøk på å kontrollere hva som befant seg i nærheten av der de for eksempel skulle ha piknik, kunne gå hardt utover planter og busker (de trampet dem ned) i nærheten og det medførte mye støy (kasting av steiner og huing). Nettopp slik oppførsel uttrykte syklistene at de tok avstand fra og behovet for å kontrollere eller kulturere naturen er en litt annen tankegang enn å tilpasse seg til omgivelsene. Når det gjaldt holdning til naturen og hvordan de klassifiserte den, ser det ikke ut til at de blir en ny generasjon cliffdwellere. Likevel hadde de ett aspekt til felles: Deres oppfattelse av hvor stor trussel eller risiko naturen og fjelløvene utgjorde.

KAPITTEL 5: POTENSIELT LIVSFARLIGE FJELLØVER

Innledning

I dette kapitlet ser jeg på aspektet om fjelløver er potensielt livsfarlige og hvor livsfarlige de eventuelt oppfattes å være. Jeg starter ved å si noe om hvordan relasjoner til omgivelsene kan dannes, beskriver deretter angrepene som har skjedd i området og ser på om ulik oppfattelse av risiko samsvarer med natursynet.

Relasjoner til omgivelsene

Kay Milton skriver i innledningen til sin bok "Loving Nature" (2002) at det er to hovedsyn på hvordan forholdet til natur er basert på emosjoner som igjen er et resultat av påvirkning fra kultur, venner osv. Det essensialistiske eller positivistiske synet går ut fra at emosjonene som utvikles er forårsaket av universelle biologiske årsaker og at de dermed ikke er lærte. Det konstruktivistiske synet går ut fra at emosjonene og holdingene man utvikler for natur er lærte og kulturbestemte (Milton 2002:3). Empirien i denne avhandlingen støtter det konstruktivistiske synet og jeg mener at erfaring også er inkludert i læringsbegrepet.

Erfaring påvirker hvilke holdninger man har til noe. Erfaring kan også bety at man ikke erfarer noe direkte, men likevel føler at man har erfart det, at det er kjent på et vis. I California er film, tv og massemedia generelt en del av hverdagen til de fleste. Flere av mine informanter mente de hadde opplevd ting, at de hadde livserfaring på ulike områder rett og slett fordi de hadde sett det på for eksempel tv. Talkshows, som Dr. Phil, Oprah, og Live Court Tv var noe som påvirket dem og som kunne ha en slik effekt. Dokumentarfilmer om natur kan ha samme effekten, medieoppslag likeså. Catherine A. Lutz og Jane L. Collins sin bok "Reading National Geographic" handler om bladet National Geographic, hvordan f.eks bildene blir valgt ut og hva som er og har vært redaksjonens ideologi. Mange av mine informanter hadde sett bildene i National Geographic tidsskriftet og mange hadde sett flere dokumentarfilmer. Boken problematiserer hvordan mange lesere ledes til å få oppfattelsen av at bildene blir tatt for å være en nøyaktig beskrivelse av virkeligheten. Det fremgår at bildene absolutt ikke er tilfeldig valgte og at stemningen kan manipuleres for å få frem en realistisk, men pyntelig versjon av virkeligheten for å skape en interesse for stedet på en trygg og ordentlig måte. (Lutz & Collins 1993:15,). Det fokuseres også på at det ikke er den fulle sannheten som blir portrettert, snarere verden sett gjennom brilleglass av en slags klassisk humanisme. I dette ligger det at hvis noe litt ubehagelig blir vist, er det fremstilt på en måte som "speiler holdningene amerikanerne har fra før" (ibid:29-30) eller at stedet er "a

paradise in search of a future" (ibid:36). Jeg vil tro at dette også er, i alle fall delvis, overførbart til dokumentarfilmene som mange mennesker har sett.

Et annet aspekt ved medieoppdrag og dokumentarfilmer er at de også kan sees på som kulturelle representasjoner av naturen og ikke bare som grunnlag for refleksjoner og erfaring. På den måten er media selv også en del av diskursen om natur og natursyn og kan analyseres ved hjelp av teorier om relasjonen mellom natur og kultur. Dette utdyper jeg litt senere i kapitlet. Hvordan mediediskursen henger sammen med oppfattelsen av risiko, drøfter jeg i kapittel 6.

Livsfarlige fjelløver

Jeg refererer angrepene slik de har vært omtalt i media.

Det første angrepet skjedde i mars 1986 da Laura Small, en fem år gammel jente ble angrepet i San Juan Creek, et elveleie som går gjennom Caspers. (Deurbrouck & Miller 2001:85ff) På den tiden advarte bare skogvokterne om faren for giftig eik som vokser overalt der. Det å leke i elveleiet med familien bare noen meter unna, skulle ikke være farlig. Men det familien trodde var hunden deres som nærmet seg datteren, var ikke en hund, men en fjelløve. Fjelløven tok tak i jenta og dro henne med seg på ett øyeblikk. De fant fjelløven med barnet, fikk skremt løven litt unna og fikk løftet opp jenta. Hun var bevisstløs med store skader i ansiktet og hodet.

Skogvokteren ble tilkalt og fikk tatt med seg jenta i bilen og fikk fraktet henne til sykehuset. Hun overlevde, men har lammelser og misdannelser i ansiktet (ibid:85-123).

Skogvokteren jobbet der fremdeles og han viste meg stedet dette skjedde. Det var rett nedenfor besøkssentret, bare noen meter fra campingplassene. Han fortalte det til meg, men de andre besøkende visste ikke noe om dette av to årsaker: skogvokteren som hadde vært den første som kom på åstedet der den lille jenta ble funnet hardt skadet, fortalte meg at han i begynnelsen hadde opplyst folk om hvor kameraene hadde observert fjelløver. Det hadde han funnet ut at ikke var noe lurt. De som i utgangspunktet var livredde for rovdyrene, snudde da i inngangen til parken. Og de som var fascinert av fjelløver oppsøkte disse stedene, gjerne etter mørkets frembrudd, med et håp om å se en fjelløve. Det sies at sjansen til å oppdage en fjelløve på nært hold, er like stor som sjansen for å bli truffet av lyn. Sjansen for å oppdage en godt skjult fjelløve før den har oppdaget deg, er ekstremt liten. Og da kan ett av to skje; enten trekker den seg stille unna eller så angriper den deg. Blir man først angrepet, blir man alvorlig skadet, kanskje med døden til følge.

En annen grunn til at skogvokteren ikke var så villig til å si hvor fjelløvene befinner seg, er faren for å bli saksøkt. Etter angrepet på jenta i 1986, ble Orange County som eier parken saksøkt. Familien til jenta vant saken fordi de ikke hadde blitt opplyst om

faren for fjelløver og ble tilkjent en erstatning på 2,1 millioner dollar. Det ble argumentert at rovdyr er uforutsigbare og at man aldri kan være helt trygg, men juryen var ikke enig. (Deurbrouk & Miller 2001:92).

Dersom noe skulle hende med en person som på forhånd har fått vite at det er en fjelløve i ett spesifikt område, og som blir angrepet et annet sted, var skogvokteren redd for at parken og staten kunne bli saksøkt igjen. Man kan aldri vite helt med sikkerhet hvor de befinner seg og det var derfor heller hengt opp en generell advarsel om at "dette er fjelløveterritorium" ved inngangen til hver sti. Det var også innført forbud mot å gå utenfor stiene, ikke bare på grunn av folks sikkerhet, men også fordi dyr skulle ha visse friområder og der planter kan vokse i fred. Dette området er veldig tørt og det er også hele tiden en konstant fare for skogbranner. Det var derfor heller ikke lov å røyke på stiene, men jeg kunne observere flere sneiper. Stiene var dekket med sand, men utenfor stiene var det tørre løv, kvister osv. Dette gjorde det også vanskelig å oppdage og følge spor etter fjelløver. På stiene ser man dem ganske tydelig, hvis man først vet hva man ser etter.

Jeg fikk bli med den tidligere nevnte skogvokteren på sporsøk og for å hente filmene i kameraene. Han ble en informant for meg og fortalte meg flere historier om fjelløver og den forskningen de gjennomførte. Angrepet jeg refererte til ovenfor, er ikke den eneste grunnen til at det ble gjennomført en situasjonsstudie av fjelløvene i området.

Bare noen uker før det angrepet, hadde en kvinne blitt forfulgt av en fjelløve langs en av turstiene og hadde til slutt klart å skremme den vekk ved å kaste steiner på den.

Høsten det samme året, 19. oktober 1986, skjedde det også et nytt angrep i parken. Justin Mellon, en seks år gammel gutt gikk på tur med familien og venner av familien sin. Han hadde nettopp lært å knytte skolissene sine og måtte stanse flere ganger for å knyte dem om igjen. En gang han stanset med dette formålet, gikk alle videre bortsett fra faren. Litt senere på den svingete stien, lekte de med en ball. Barna løp litt foran de voksne og lekte. Seksåringen løp rundt neste sving for å ta imot ballen og da de andre barna rundet den samme svingen, kunne de voksne høre skremte skrik. Seksåringen var ikke der. De så han og en fjelløve rundt neste sving, fjelløven spiste på beina til seksåringen mens han skrek og slo dyret. Da faren og de andre gikk mot fjelløven for å hjelpe seksåringen, dro fjelløven barnet etter hodet med seg videre. Faren fikk til slutt stukket kniven inn i fjelløven og fikk halt barnet sitt bort fra den. Fjelløven døde ikke, men forsvant heller ikke før de hadde ropt til den flere ganger (ibid:89ff).

Da dette angrepet skjedde, var det hengt opp advarsler om at det befant seg fjelløver i området og det var gitt informasjon om hvordan en burde oppføre seg hvis man møtte en. Oppførselen de oppfordret til samsvarte med det Beier hadde kommet fram til at lønte seg etter hans forskning om fjelløveangrep. Etter dette angrepet, ble

parken igjen saksøkt og Orange County måtte betale en erstatning på 100 000 dollar.

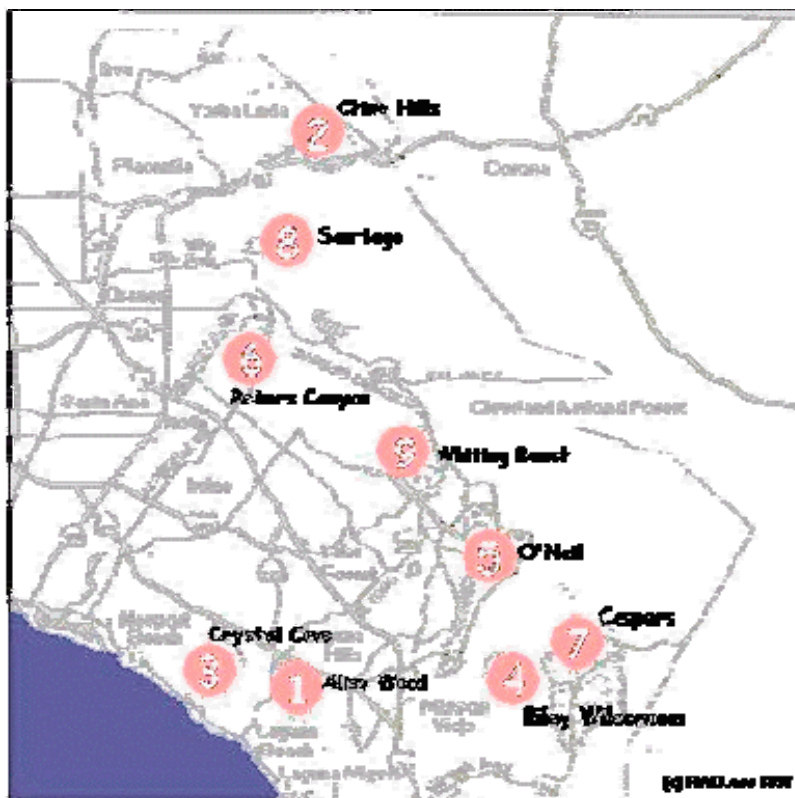
Parken innførte da et forbud mot dyr og barn i parken som varte i over ti år og situasjonsstudien om fjelløvene i området ble satt i gang. 16. desember 1997 ble parken gjenåpnet for barn og bare to uker etterpå ble det rapportert at en kvinne og hennes to barn ble etterfulgt av en fjelløve. Det skremmende møtet førte ikke til et angrep. Den fjelløven ble sporet opp og drept og det har ikke vært rapportert flere slike hendelser i parken siden da (Deurbrouk & Miller 2001:93).

Kanskje ikke bare på grunn av dette, men også fordi kjæledyr kan tiltrekke seg rovdyr, ble det forbudt å ta med kjæledyr i Caspers. For noen av mine informanter, betydde dette slutten på å besøke den parken. For dem som bodde i sølvgruvedalen som var helt omsluttet av det samme viltområdet, virket det helt meningsløst å ikke kunne ha med hunden sin i en park når de kunne la den løpe fritt på stien litt lenger nord i området. Der oppe har de sett fjelløver flere ganger og det verserer også historier om at det er et vanlig sted å forlate kjæledyr man ikke lenger vil ha. Denne praksisen var alle mine informanter enige om at var helt forkastelig, men det var to villhundgjenger innerst i dalen, så det er nok ikke umulig at de har blitt etterlatt der av sine eiere.

Forbudet som ble innført av myndighetene for å hindre at ville dyr skal bli utsatt for smitte fra tamme dyr, har ingen betydning i hverdagen for de som bor

omsluttet av viltområdet, bortsett fra at de ikke lenger besøker Caspers. I O'Neil ble det derimot ikke blitt innført et forbud, så dit drar informantene fortsatt.

Fjelløvestudien ble avsluttet og forskerne kom fram til at fjelløvebestanden hadde gått ned fra 19 voksne fjelløver og 10-20 ungdyr i området i 1998 til å være 5 voksne fjelløver og 3 ungdyr i 1993. Av disse dyrene hadde totalt 10 blitt drept av trafikk. (Beier & Barrett 1993:18 og 43), samtidig hadde jo nye unger blitt født. På tross av at bestanden har gått drastisk ned, har angrepene og møtene mellom fjelløve og menneske også økt. I 2004 ble en mann drept og en kvinne hardt skadet i Whiting Ranch Wilderness Park. Denne parken er ikke langt fra Cooks som ligger rett på utsiden av statsparken, men midt i viltområdet. Cooks ligger i veikrysset rett ovenfor der det står Cleveland National Forest på Figur 8.

Figur 8: Kart over aktuelt område

8.januar 2004 ble 30 år gamle Anne Hjelle angrepet av en fjelløve. Hun var ute og syklet med en venninne og var treningsinstruktør og tidligere marinesoldat, altså i god form. Hun ble angrepet mens hun syklet, fjelløven hoppet ned på henne fra en høyde i terrenget og vekslet mellom å angripe sykkelhjelm, nakken og ansiktet. Venninnen kastet sin sykkel på fjelløven, men til ingen nytte og hun holdt fast i bena til Anne og skrek mens fjelløven begynte å dra Anne vekk. En annen syklist hørte ropene og han syklet raskt til stedet og ringte nødtelefonen. De klarte å skremme vekk fjelløven ved å kaste steiner på den. I nærheten var også en annen mann som lette

etter en kamerat: de fant 35 år gamle Mark Reynolds død, halvspist og halvveis begravd litt lenger oppe på stien der Anne ble angrepet. Senere samme kveld skjøt sheriffmedhjelpere en tre-fire år gammel ca 55 kilo tung (110-122 pounds) hannfjelløve ca 45 meter bortenfor der de fant liket til Mark. Obduksjonen viste at den hadde Marks DNA i magesekken, og blodet til Anne på en pote.

Etter disse to angrepene har det vært spekulert i om fjelløven var mannevond fordi det ikke ble funnet spor av rådyr i magen på den, eller om den angrep Anne fordi hun kom for nære byttet og fjelløven ville forsvare det. En annen teori går ut på at fjelløven fremdeles kan ha vært del av en familiegruppe og at han skulle skaffe et måltid til resten av gruppen. Det som kan støtte en slik teori er at det var en annen fjelløve i nærheten enda det normalt er god avstand mellom fjelløver. Det hadde vært en skogbrann sør for Cleveland National Forest i Camp Pendleton, så det kan jo også ha vært en midlertidig høyere fjelløvebestand på grunn av det (Web 10).

17.januar 2006 ble en beboer i Rancho Santa Margarita overrasket av å finne en ca 40 kilos (90 pounds) fjelløve i hagen sin om morgenen og han gikk inn i huset og hentet sin 9 millimeter pistol og skjøt fjelløven. Han følte at han måtte skyte den fordi det var en skole i nærheten, men han fikk ikke drept den med skuddene sine. Fjelløven stakk av og politiet ble tilkalt for å ta seg av fjelløven som nå var klassifisert som veldig farlig på grunn av smertene fra skadene den var blitt påført. De fikk drept den

like i nærheten. (<http://www.nbc4.tv/news/6184854/detail.html>) Mange mennesker i området diskuterer fremdeles om det var nødvendig å skyte fjelløven i utgangspunktet.

Anomalier

... enkelte kan føle angst noen ganger når de står ovenfor en anomali. Fra den norske oversettelsen av Rent og Urent (Douglas 1997 (1966):53). Kategoriene som avgjør hva som er en anomali eller ikke, hva som hører hjemme hvor og når de eventuelt trår over en grense, er en tankekonstruksjon og det som er rent og hører hjemme ett sted, kan bli urent, en anomali, når det plutselig befinner seg et sted der det er definert som det ikke kan godtas eller hører hjemme.

Tidligere i oppgaven har jeg vist hvordan ulike kategorier av mennesker som bor i og rundt viltområdet har ulike oppfatninger av sin plass i naturen. De hadde heller ikke de samme oppfatningene når det gjaldt dyrenes plass i de urbane/kulturelle/menneskeskapte områdene.

Coyotene som holdt til i boligstrøkene og som spiste søppel, oppholdt seg i områder der den ikke passet inn, men de ble likevel godtatt eller oversett av de fleste beboerne. I sølvgruvedalen var coyotene mer sky og det man kan kalle mer naturlige

i sin oppførsel, og likevel var det større diskusjoner om dem. Med andre ord kan det se ut som at de coyotene som hadde tilpasset seg ny ernæring, for det meste søppel i form av matavfall, lettere kunne aksepteres som en del av kulturen eller boligmiljøet enn de som fortsatte å oppføre seg "vilt" eller slik alle informantene mente de egentlig skulle oppføre seg. Coyotene i boligstrøkene ble sett på som mindre ville og truende enn de som var i viltområdet.

Fjelløvene ble klassifisert motsatt. Når de kom inn i områder som ble klassifisert som boligstrøk eller by, ble de sett på som en større trussel og farligere enn når de oppholdt seg i viltområdet. Jeg viste i kapittel 2 at de fleste boligområdene nær nasjonalskogen er av ganske ny dato og at det er de siste ti til tjue årene at boligstrøkene har blitt som en nesten sammenhengende by. Det er imidlertid fremdeles noen naturlige dalsøkk, bekker og fjell som fremdeles finnes i og imellom boligstrøkene og det bygges parker. Mange av de som har flyttet til området ser at forvandlingen fra vill natur til boligstrøk skjer raskt, og de tror at fjelløvene trekker seg like raskt inn i nasjonalskogen når utbygging skjer. Forskningen på fjelløver i området viser at *det* gjør de ikke.

Fjelløvestudien som ble gjennomført etter angrepene i Caspers avslørte at fjelløvenes vandringer, som kan være 40 km på en natt (Pollard 2001:349), ikke bare foregår i viltområdet. Bevegelsene til de 32 radiomerkede fjelløvene som de fulgte i fire år, var

overraskende. Det viste seg at enkelte fjelløver overhodet ikke holdt seg til ett territorium selv om det ikke var andre fjelløver der. De gikk tvers over området og gjennom flere boligområder for å komme til og fra kysten og fra vest til øst. Ofte holdt de til rett i nærheten av mennesker: Om dagen kunne de ligge å slumre rett i nærheten av stier der mennesker gikk, ved golfbaner, klatrevegger og ved byggeplasser. De gikk gjennom daler og hager og kunne være rett i nærheten uten å vise tegn til å skulle angripe mennesker og helt uten at menneskene visste at de ble iakttatt. (Deurbrouck & Miller 2001:95ff) Hunnfjelløver vandret også mye mer og lengre enn forskerne hadde trodd og det viste seg også at de oppførte seg annerledes enn fjelløver som har vært studert i andre områder: De ikke var så solitære. De radiomerkede hunnfjelløvene kom sammen regelmessig, ca hver tjuende til to-og-tjuende dag og gikk da sammen i flere dager. Disse dagene var de veldig verbale og skrek og ulte og en hypotese til disse møtene var at de kanskje hadde samkjørte østrogensykluser slik som bjørner kan ha (Bolgiano 1995:133-134). I tillegg til dette at de var langt mer sosiale enn andre fjelløver som har blitt studert, ble det også født langt færre unger. En av hunnfjelløvene oppførte seg rart da forskerne utilsiktet kom til å drepe ungen hennes fordi den falt mens den var bedøvet. Fjelløven spiste den ikke, men dekket den til med blader og holdt seg i nærheten av den til hun døde ca to uker senere. Forskerne kunne ikke påvise noen sykdom hos fjelløvemoren. Fire av tolv voksne hunnfjelløver fikk ingen unger og en av dem hadde blå øyne, uvanlig stort territorium og ble aldri observert sammen med en hann.

Den biologiske studien, som skulle undersøke hvor stor trussel fjelløvene var for menneskene, måtte konkluderes med at menneskene var farligst for fjelløvene; mange av de radiomerkede dyrene ble drept av trafikken og selv om fjelløvene vandret mer enn normalt, var ikke reproduksjonen på topp. Viltkorridorer, det vil si at viltområder forsøkes å holdes sammenhengende for dyrene ved at noen "veier av skog" holdes åpne slik at dyrene trygt kan forflytte seg fra ett område til et annet, så ikke ut til å fungere i og med at reproduksjonen var så lav. Med Douglas' terminologi kan man si at fjelløvene både er og oppfører seg så abnormalt at de selv er anomalier. I tillegg viste det seg at folks oppfatninger av fjelløvene faktisk kan stemme bra i dette området; i likhet med oppfatningen Mary i sølvgruvedalen hadde, var faktisk fjelløvemoren tilsynelatende sørgende overfor den døde ungen sin.

Befolkningen i de nye boligområdene rundt viltområdet ser på det som et faktum at fjelløvene ikke er der og heller holder seg unna. Forskingen viste at det ikke bare er de unge fjelløvene som forviller seg inn i boligområder på jakt etter eget territorium. Det tyder på at fjelløver rett som det er oppholder seg rett i nærheten av mennesker og at det antageligvis bare er flaks for fjelløvene at de ikke blir oppdaget oftere fordi de da som oftest vil bli drept. Mens studien pågikk, ble en radiomerket fjelløve sett, først på en strand og deretter i et boligområde, og den ble jaget av politiet og drept under en veranda etter en lang jakt mellom bolighus. Det ble ikke skrevet noe i

politirapporten om at fjelløven var radiomerket og det ble heller ikke gjort noe forsøk på å få kontakt med de som drev med fjelløvestudien (Deurbrouck & Miller 2001:99-100). Konkusjonene etter fjelløvestudien i området er heller ikke allment kjent. I så måte er de sensasjonelle medieoppslagene om fjelløveangrepene viktige fordi de er med på å skape folks oppfatning av hvor farlige fjelløvene er. Hva som kommer først er uvisst. Det kan være at folks oppfatninger, natursyn og holdninger til fjelløvene er forankret i menneskenaturen og bare justeres i forhold til ny informasjon, eller at folks oppfatninger og natursyn blir dannet etter det de hører og lærer på skolen og i media. Det som er en del av den offentlige diskursen kan inkorporeres i folks erfaringsgrunnlag.

Oppfattelse av risiko skapes

I teoridelen i avhandlingen refererte jeg til Douglas og Wildavskys bok om risiko. De hevder at oppfattelsen av risiko er en kulturell konstruksjon og at de farene som vies stor oppmerksomhet ofte er det folk blir engstelige for (Douglas & Wildavsky1982). Alle kan ikke vite alt og de mener at risiko kan deles inn i to hovedområder: De farene man kan gjøre noe med eller unngå og de farene man til en viss grad må akseptere. Farer, her helserisiko som følge av for eksempel røyking, mener de at kan sees på som en risiko man velger selv og man selv aktivt kan unngå. Ikke alle farer er like oversiktlige. Et eksempel på dette kan være at mat med tilsetningsstoffer kan

vise seg å være farligere enn det forskere vet i dag. I denne avhandlingens kapittel 3 nevnte jeg noen andre risikostatistikker i forbindelse med trusselen fra fjelløver.

Andre dyr enn fjelløver, i mitt eksempel hunder, bier og klapperslanger, dreper hvert år langt flere mennesker enn fjelløvene har gjort de siste hundre årene. Men så er det jo også slik at det finnes langt flere av de andre dyrene, så sjansen for at akkurat du skal bli drept, er vel statistisk liten. Eller så kan man snu det på hodet og si at i og med at antallet fjelløver er så lavt, er det minimale sjanser for å bli angrepet.

Cliffdwellernes oppfattelse av risiko

Slik ble faren tolket av mange av informantene jeg har klassifisert som cliffdwellere. Argumentene gikk også ut på å påpeke at det var så mange andre farer i nærmiljøet; de fortalte om drive-by skyteepisoder, trafikkulykker, kidnapping og på toppen av det hele – at de kunne falle ned i nesten gjengrodde gruveåpninger eller lufteåpninger fra de gamle sølvgruvene. Disse åpningene var ikke markert og de jeg ble vist, måtte man vite at var der for å kunne se dem. De snakket også om slangebitt, insekter som flått og bier og alle de giftige edderkoppene og skorpionene.

Hovedoppfattelsen av risiko var at fjelløvene nærmest var ufarlige dersom man var varsom hvis man så en. Cliffdwellernes kommentarer til mediediskursen var at de synes det var tåpelig å portrettere fjelløvene som blodtørstige rovdyr og lystmordere fordi de selv mente at de i virkeligheten ikke var det. I tråd med deres natursyn,

mente de at man bør tilpasse seg omgivelsene og opptre varsomt og respektfullt "should I be so lucky to actually meet one" (sitat fra informant Cody). Folks dumme oppførsel var det de snakket om etter mediedekningen av fjelløver, ikke at de har blitt farligere. Nær sagt alle mente at de måtte ha blitt observert av en fjelløve minst én gang i livet, selv om de fleste opplyste at de ikke hadde sett en selv. Deres oppfattelse var med andre ord at risikoen for å bli angrepet av en fjelløve var liten og at det i en viss forstand ville være selvforskyldt dersom man ble angrepet. I Douglas' og Wildavskys terminologi var det her altså ikke snakk om en skjult risiko, men en risiko man kunne unngå ved å tilegne kunnskap og i dette tilfellet respekt. Dette viser et poeng som også Douglas og Wildavsky tar opp: Hva som er en skjult og ufrivillig risiko og hva man velger å utsette seg for frivillig, er ikke objektive og klare kategorier (Douglas & Wildavsky 1982:16-28)

Terrengsyklistenes oppfattelse av risiko

I forrige kapittel ble det gjort rede for hvordan terrengsyklistene så på naturen og sin plass i omgivelsene. Oppfattelsen av risiko henger sammen med natursynet, men mange av informantene hadde en større ærefrykt og oppfattelse av at fjelløven var farlig enn det som kan deduseres fra natursynet. En årsak til dette er hvordan de brukte viltområdet og at de rimelig lett kunne identifisere seg med Anne Hjelle som ble angrepet av en fjelløve og Mark Reynolds som ble drept. De hadde syklet i

terrenget da angrepene skjedde. I tillegg oppga flere terrengsyklister at de hadde følt seg beglodd på visse stier og en sa også at han hadde følt seg forfulgt. Historier om dette, fortalte de meg på Cooks. Flere så ut til å synes at det var ubehagelig å snakke om og selv om de ikke brukte begrepet kognitiv dissonansfølelse,⁵ så det ut som de opplevde et indre ubehag. De sa aldri dette spesifikt, men de ville svært ugjerne snakke om fjelløvene som potensiell fare. Deres syn på dem var mer som et fenomen som var fint å tenke på som vill og fri i sine omgivelser. De sa også at dyret var verdifullt og var positive til at de var fredet. Likevel var de også positive til å ta livet av de fjelløvene som angrep eller virket truende på folk. Uttrykk som "I hope they kill that man-eating beast", ble brukt. Samtidig som de ville bevare fjelløvebestanden, oppfattet de fjelløvene som en større trussel, eller en mindre selvvalgt trussel enn det cliffdwellerne ga uttrykk for. Konfrontert med trusselen gjennom media, var de heller ikke villige til å akseptere den støttet myndighetenes aksjoner for å redusere risikoen til et igjen akseptert nivå. I tråd med teoriene i Risks are hidden, var dette en risikobedømmelse som jeg har vist at ikke alle informantene delte og som igjen støtter teorien om at bedømmelsen av risiko er subjektiv. I tillegg viser det at media og den offentlige diskurs er med på å danne hvordan faren ble vurdert. Det som ble vektlagt i den offentlige diskurs gjorde at oppmerksomheten på

⁵ en definisjon av kognitiv dissonans er det ubehaget man opplever når kognisjonen eller tanker, verdier er inkonsistente og i disharmoni med hverandre (Festinger 1957 referert i Atkinson et al.2000:626-7)

denne faren ble større enn andre risikoer man også utsetter seg for når man sykler (ibid:67ff). Om risikoen for å bli angrepet eller drept av en fjelløve minker når de som angriper skytes, er et helt annet spørsmål. Det ble uansett oppfattet slik av terrengsyklistene og de hadde ingen kjennskap til fjelløveforskernes funn om at fjelløvene er mer i nærheten av mennesker enn det som uttrykkes i media.

Motorsykkellentusiastenes oppfattelse av risiko

Harley Davidson biker-gutta dominerte klientellet på Cooks. Motorsykklens støy, den tøffe væremåten, eiendomsforholdet til stedet, alt dette gjorde at de ble behandlet med respekt. De overkommuniserte sin egen tøffhet, men når jeg ble kjent med de, var de ikke så radikalt annerledes enn andre mennesker jeg har truffet. De hadde de samme problemene, familie, jobb og alle de andre elementene som preger hverdagslivet. Tøffheten var et image og likevel så genuint at jeg aldri utfordret det. Deres natursyn hadde mye til felles med terrengsyklistene, men hvordan de bedømte fjelløvene som potensielt farlige, var radikalt annerledes. Det farligste med fjelløver var for dem akkurat det samme som med et ekorn: Dersom et dyr hoppet ut på veien foran dem, visste de at uansett størrelse, så var det potensielt livsfarlig fordi de kanskje ville prøve å styre unna, miste kontrollen over motorsykkelen og skade seg. Risikoen for at det kunne skje, snakket de mye om og de aller fleste uttrykte at det hadde vært nære på noen ganger. Flere identifiserte seg med fjelløver fordi de

assosierte kattedyret med noe enestående, selvstendig, vilt, vakkert og ikke minst tøft. Chris, en av informantene i denne kategorien, hadde attpåtil to tigre som husdyr. De var ikke så store da jeg var på feltarbeid, men han hadde alltid hatt tiger som kjæledyr og de hadde han innimellom med seg til Cooks. Da hadde han de i bånd (kjettinger) og han viste bilder av moren til de to tigerungene som han også hadde hatt med seg til restauranten.⁶ Flere av motorsykkellentusiastene fortalte mange tigerhistorier mens de snakket om fjelløver. De hadde respekt for dyrene, men var ikke redde og oppfattet de heller ikke som noen stor trussel for seg selv. Fjelløvene ble som en metafor, men kan også passe inn i Douglas' beskrivelser av anomalier. Egenbeskrivelsene til informantene fra denne kategorien kunne også passet inn i klassifikasjonen anomali. De følte tilhørighet til sitt hjemsted og lokalsamfunnet, men de passet ikke inn i utenforståendes øyne. Cooks ble det stedet der de var i flertall, et sted der de følte seg veldig hjemme. Deres holdning til naturen hadde mange likhetstrekk med dwellingperspektivet og deres minimalisering av hvor stor risiko fjelløvene utgjorde kan også passe inn i grunnholdningen. Flere mente at fjelløver som ble skutt etter å ha angrepet mennesker ikke kunne legitimeres ved at de var farlig. En slik håndtering av en så liten kostnad for befolkningen i området, var en for stor påkjenning for fjelløvebestanden. Deres argumentasjon om

⁶ Tigermoren hadde dødd i forbindelse med fødselen, ca 8. måneder før jeg kom på feltarbeid.

risiko og kostnad ble med andre ord konkludert annerledes enn de to overnevnte informantkategoriernes konklusjoner. Satterfield og Kalof har i boken *Environmental Values* sett på ulike måter å bedømme naturens verdi. Næss har et bidrag i boken der han forsvarer sitt biosentriske dypøkologiske natursyn. Han bruker et eksempel fra ulvedebatten i Norge der han sier at ingen i den offentlige ulvedebatten setter likhetstegn mellom ulvens instrumentelle verdi og barnets. Selv om barn faktisk ikke har blitt drept av ulv, blir ulvens fremtid i Norge usikker fordi risikoen for at de kan angripe alltid vil være der og at den risikoen, uansett hvor reel den er, veier tyngre enn ulvens livsverdi i seg selv (Næss 1984 i Satterfield & Kalof 2005). I og rundt Cleveland National Forest har to barn blitt angrepet, men motorsykkelenusiastene mente likevel at fjelløvene og fjelløvebestanden hadde en større egenverdi enn at de skulle drepes fordi de kanskje kunne gjøre det igjen. De anså, i likhet med ulvens verdi som Næss argumenterer for, at fjelløvens verdi oppveide risikoen den utgjorde.

Skogvokternes oppfattelse av risiko

Skogvokternes arbeid gikk ut på å ta vare på viltområdet og passe på at folk ikke bryter reglene slik at alle kan ha en fin naturopplevelse. I og med at skogvokterne var ansatt av California Department of Fish and Game, utøvde de en rolle som kommuniserte det offisielle synet på risiko og fjelløver (både praktiske handlinger og talehandlinger), og derfor har jeg mer om deres offisielle syn i Kapittel 6 om

handlinger. Bortsett fra at de hadde samme yrke, var ikke skogvokterne på noen måte en ensartet gruppe. Flere var utdannede biologer, men noen hadde ingen utdannelse. Noen var opprinnelig fra området, noen var innflyttere og noen bodde lenger unna og brukte viltområdet til rekreasjon, eller de hadde bare arbeidsplassen sin i Cleveland National Forest. Informantene fra skogvoktergruppen er anonymisert og beskrevet under de andre informantkategoriene når det gjelder deres private syn på naturen og oppfattelsen av risikoen fra fjelløvene.

Innflytternes oppfattelse av risiko

I likhet med skogvokterne, ble også innflytternes oppfattelse av risiko omsatt i praktiske handlinger. Et aspekt ved risiko er (som nevnt i kapittel 2) at kunnskapen man har er med på å avgjøre hvordan man oppfatter faren (Douglas & Wildavsky 1982). I kapittel 4 redegjorde jeg for hvordan innflytterne så på naturen og sin plass i den. Deres natursyn var dualistisk og det var klare grenser for hva som ble klassifisert som natur og hva som var kultur. Dette natursynet henger også sammen med innflytternes oppfattelse av risiko. Fjelløvene var ikke en del av kulturen for dem, de var vill og farlig natur. De hadde ingen plass i deres nærmeste omgivelser og de oppfattet ikke fjelløvene som en risiko de kunne godta og akseptere som en del av hverdagslivet. De gjorde sitt beste for å kontrollere faren (nærmere utdypning om dette tema i kapittel 6), men det interessante her er hvorfor noen farer kan godtas,

mens andre ikke kan det. Faren for skogbranner og jordskjelv har jeg tidligere nevnt at de godtok som akseptable risiki. I følge Douglas og Wildavsky korrelerer graden av uunngåelighet med hvordan noen risiki blir godtatt som akseptable (ibid). Tanken bak dette er at noen risiki er så store og gjelder for alle og er helt umulige å unngå helt, men man kan forsøke å begrense de til en viss grad, for eksempel at viltområdet blir stengt når brannfaren er høy. Selv en brann ville kunne ta liv og ødelegge eiendom, ville det være umulig å ta så mange forholdsregler at risikoen ble null hvis man fortsatt skulle kunne leve der. Slik kan også jordskjelv og andre naturkatastrofer klassifiseres. Dermed godtok innflytterne disse farene som en mindre attraktiv del av å ha et hverdagsliv i stille, naturskjønne omgivelser. Farene som man kunne gjøre noe med, for eksempel potensielle fjelløveangrep, slangebitt og innbrudd var de derimot ikke villige til å ta som en del av hverdagslivet der. De oppfattet fjelløver som en stor risiko. Mange uttrykte at de så på det som store og helt unødvendige farer som burde kunne kontrolleres.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg vist at oppfattelsen av risiko henger sammen med synet på natur. Mange livsverdener eksisterer samtidig og den faglige diskursen om syn på natur er anvendelig for å beskrive natursynene og opplevelsene av risiko i hverdagen.

KAPITTEL 6: HANDLINGER

Hvordan er det levde liv, hvilke forholdsregler utføres og hvordan er sammenhengen mellom folks natursyn, verdier og handlinger. Hvilke følger dette har for konfliktpotensialet mellom befolkningskategoriene og hvordan konsekvensene av handlingene samsvarer med uttalte verdier belyses også her.

Hverdagen i Caspers

Når fjelløvene oppfører seg på en måte som virker truende på mennesker eller har gått til angrep, er praksisen at de blir sporet opp og skutt. Dersom en fjelløve kun er "på feil sted", blir de forsøkt jaget opp i et tre, skutt med en bedøvelsespil og fraktet til et annet sted der den skal våkne av narkosen og intensjonen er at den da skal bosette seg der. Skogvokterne i Caspers og vokterne i de andre statlige parkene i Cleveland National Forest er de som til daglig driver med forvaltningen av fjelløvene. Alle de ansatte sier de jobber der for å beskytte naturen. De følger nøye med på spor i terrenget og har flere selvutløsende kameraer plassert på strategiske steder for å vite hvor i området de befinner seg. I tillegg er de et hjelpemiddel for å se om fjelløvene er drektige eller om de har fått unger, om det er kjente fjelløver eller ukjente. Parkens brukere blir ikke informert om metodene de parkansatte bruker og ofte er det også bilder av de besøkende menneskene. Besøkene er organisert slik at man må kjøre frem til en liten bås der det sitter en parkansatt. Denne spør hva man

skal gjøre i parken, tar betalt⁷, gir informasjon om reglene i parken og advarer om at det finnes fjelløver, klapperslanger og giftig eik der. På båsen henger det også en plakat med bilde av en fjelløve med opplysning om når de sist har blitt observert. Caspers hadde bare så vidt åpnet igjen etter fjelløveangrepene da jeg kom på feltarbeid. Mange av de som brukte campingplassene i løpet av uka, var i realiteten hjemløse. De levde i bobilene eller teltene sine og flyttet bare mellom campingplasser. De kunne ikke være i samme park i mer enn fjorten dager fordi parkene ikke ville ha rykte på seg om å være "utrygg". Det offentliges intensjon var også at parkene skulle være et rekreasjonsområde for alle, ikke et hjem for de hjemløse. De hjemløse var ikke nødvendigvis farlige eller dårlige mennesker, og flere av dem hadde også jobber og dro til arbeidet hver morgen. Årsakene til at de bodde i bobil eller telt, var at de for eksempel ikke hadde råd til å leie eller kjøpe leilighet eller at de hadde bosted et annet sted, men at de jobbet i Orange County og at reiseveien ville bli altfor lang til å pendle hver dag. Noen hadde også veldig ustabile jobber; de møtte opp hver morgen hos en entreprenør som bygde hus for eksempel, og fikk bare jobbe hvis det var behov. Andre hadde rusproblemer, enten med alkohol eller narkotiske stoffer og hadde vanskelig for å holde på en fast jobb. Caspers og O'Neil var alternativer der de hadde råd til å være, men ingen av dem jeg snakket med i de to parkene, var egentlig fornøyd med ordningen. De besøkende som var i

⁷ \$3 for dagspass man-fre \$2.00, lør-søn \$4, campingplass \$12, ekstra bil \$ 4 og grupper \$ 25 (Web 11),

en vanskelig situasjon likte ikke at de måtte pakke sammen alt annenhver uke og de parkansatte likte ikke at klientellet på stedet var "sosialklienter". I helgene kom derimot mange andre brukere til parken, kunstnere, folk med hester, barnefamilier og ungdommer og ungdomsgrupper er noen eksempler. Alle de besøkende måtte følge parkens regler, men ellers var det liten innblanding fra de ansattes side. De hadde imidlertid både guidede turer og leirbålsamling der alle besøkende kunne delta og de fortalte og opplyste mye i tillegg til spesielt interesserte. Det var også plakater og et viltmuseum med utstoppede dyr og levende slanger i parken.

Leirbålsamlingen var et fast innslag hver lørdags kveld. Det ble holdt på besøkssenteret, hovedhuset i parken, som alle kunne være med på. Det startet med at gassbålet (levende ild var ikke tillatt på grunn av ekstrem brannfare) ble tent og at barna som hadde møtt frem, fikk lov til å hjelpe til med å legge ut skinn, hodeskaller og andre effekter skogvokteren hadde med seg. For å skape den riktige leirbålstemningen, begynte skogvokteren å spille munnspill mens han viste noen lysbilder fra viltområdet og dyrene som befinner seg der. Deretter fortalte han noen historier og spurte om barna ville være med å hjelpe ham. Det de skulle hjelpe ham med, var å ta på seg dyreskinnene og spille rollen som for eksempel coyote, fjelløve, gaupe, rev, kanin, rådyr, skunk osv. Skinnene hadde skogvokterne flådd av fra dyr som hadde blitt overkjørt mens de krysset "drapsveien", Ortega Highway.

Leirbålprogrammet hadde et pedagogisk opplegg skjult i leken. I tillegg til at de

besøkende ble advart i inngangen om at det fantes fjelløver og andre farlige dyr og at man derfor ikke burde gå noe sted alene, fikk de nå være med å spille ut hvordan de ulike dyrene angrep. Barna løp rundt i flokk og avtalte hvilket bytte de skulle ta, gaupene (bobcat) løp rundt en og en og satt på lur eller nærmest lekte med de små musene. Revene hoppet rundt og forsøkte å grave fram for eksempel pungrotter og til slutt var det den store finalen – fjelløven. Jeg deltok i så mange av disse lørdagsritualene som mulig for å se om det var variasjoner mellom skogvokterne med hensyn til hva de lærte bort og hvilken pedagogisk metode de benyttet seg av. Et annet spennende aspekt, var at flere familier deltok flere lørdager, de var altså ute i villmarken nokså ofte. Ærefrykten for fjelløvene gjentok seg gang på gang og barna var veldig ivrige etter å spille den rollen. Det var gjennomsnittlig 13-14 voksne deltagere og ca 10 barn på disse samlingene, så det ble en intim og lett stemning. Den visuelle og fysiske fremstillingen av dyrenes jaktteknikker førte også til at de fikk forståelse for hvorfor de ikke burde gå alene i naturen eller bøye seg ned eller løpe langt fra de andre. Det barnet som spilte fjelløve, satt oppå kanten på bålet og ventet tålmodig. Når de andre barna som løp rundt og var kaniner, rådyr eller noe annet, minst ventet det, hoppet fjelløven på dem bakfra. Og siden den var så godt kamuflert på grunn av fargen på pelsen, var det selvsagt ingen av barna som hadde oppdaget den før den angrep – og da var det for sent! Skogvokteren hadde også flere hodeskaller å vise frem. Siden fjelløvene biter gjennom skallen på byttene sine og nærmest deler hodet i to, oppstår det etter hvert slitasje på hjørnetennene. Biologer

kan bruke dette som et hjelpemiddel til å fastslå hvor gammel fjelløvene er, de ser etter hvor slitte tennene er (Hansen 1992:10). Baktanken med samlingen var at økt kunnskap skal skape et mer avslappet og respektfullt forhold til naturen og fjelløvene. Det ble også demonstrert hvordan fjelløven skulle jages bort. Men selv om skogvokterne som holdt samlingen lærte bort litt om naturen, sa de derimot ikke noe om mulige grunner til at en fjelløve kan angripe mennesker og heller ikke hvilke situasjoner der det er mest sannsynlig at angrepet skjer, for eksempel hvis man bøyer seg ned. Alle parkens besøkende ble heller ikke informert om dette opplegget, det var mest barnefamilier de fortalte om det til.

Mange kunstnere kom ofte til parken, gikk turer langs stiene og fant seg et idyllisk sted hvor de satt seg ned for å male eller tegne. Ingen av dem jeg snakket med ble oppfordret til at de ikke burde gå alene, at de ikke burde sitte på huk eller at de i det minste burde si hvor de skulle tilbringe dagen. Skogvokterne selv gikk eller syklet også ofte alene for å sjekke vannreserver eller andre innretninger i viltområdet. Da jeg spurte dem om det, var svaret som oftest at det var det de likte best med jobben, å være ute i området på egenhånd, lytte til stillheten og sine egne tanker. De mente at i og med at de visste at sjansen for å se en fjelløve var like liten som å bli truffet av lynet, var de trygge nok og dessuten visste de hva de skulle gjøre dersom de skulle bli angrepet i og med at flere av de ansatte hadde vært hjelpere mens Beiers studie pågikk. Kunnskapen og erfaringen de hadde som skogvoktere ville jo ikke gjøre dem

immune for eksempel mot et klapperslangebitt, men de oppfattet ikke det som en stor risiko fordi de mente at de beveget og oppførte seg slik at det sannsynligvis ikke ville skje dem noe.

Forholdsregler i hverdagen

De som flyttet til byene eller tettstedene rundt viltområdet ble opplyst om ulike farer ved å bo så nær potensielt farlig natur. Det finnes en egen enhet som kan rykke ut for å fange slanger eller andre farlige dyr som ikke er der de skal være og det blir opplyst om hvordan man for eksempel kan beplante hagen for å gjøre det mindre attraktivt for uønskede dyr å oppholde seg der. Det er ofte store medieoppslag dersom det skjer uønskede møter mellom ville dyr og mennesker. Det opplyses om at man bør ha sterke utelys, gjerne sensorutløste slik at de opplyser hagen eller tomten og man kan se hva som er der. Kjæledyr bør ikke mates ute og ikke til faste tider. Søppel bør settes ut samme dag eller rett før søppelbilen kommer og man bør ikke ha vann og steinbed i hagen på grunn av at det da blir mer attraktivt for slanger. Videre bør man ikke plante blomster eller planter som rådyr eller harer liker fordi de kan tiltrekke gauper, coyoter og fjelløver. For å unngå at fjelløvene har et skjul bør man også trimme busker og trær og unngå å ha vekster på høyder der de kan skjule seg og hoppe ned på byttet sitt. Mange av de nylig innflyttede tar disse forholdsreglene. Likevel er det mange ville dyr å se i skumringen eller på nattestid.

Mange coyoter bodde rett og slett i nærheten av fast-food restauranter i byen og levde av folks matrester og annet søppel. Det hendte også at de tok kjæledyr.

Informasjon om hvordan man skal forholde seg til coyoter finnes på Orange County sine hjemmesider (<http://www.ocpetinfo.com/coyoteinfo.htm>) Likeledes informasjon om stinkdyr, inkludert en oppskrift på hvordan man skal ta vekk lukten de gir fra seg (Web 12). Informasjon om hva man skal gjøre dersom det kommer en bisverm er det også, men det finnes ingen informasjon om fjelløver på Orange Countys offisielle hjemmeside, da må man gå inn på fisk og vilt departementets hjemmeside (Web 13).

I tillegg til de forebyggende tiltakene man kan gjøre i sin hverdag, opplyses det også om hvordan man bør oppføre seg dersom man likevel ser en fjelløve (se vedlegg Vedlegg 4: Oppførsel i møte med Fjelløver). Rådene er samsvarende med Beiers anbefalinger (Beier & Barrett 1993:90).

Hegemoni = beskyttelse?

I Caspers ble ikke de besøkende opplyst om hvor fjelløvene var på grunn av frykt for rettssaker. I lys av det jeg har funnet ut om fjelløver, tror jeg kanskje det også er en annen årsak til at de ikke kan opplyse om det: Nå som fjelløvene ikke lenger er radiomerket, har de ingen anelse om hvor de er fordi de beveger seg så raskt og langt. Skogvokterne forenklet det meste av kunnskapen de hadde om fjelløver og det kan se ut til å være riktig i og med at fjelløvene ikke alltid oppfører seg som

biologiske teorier hevder. De ulike oppfatningene av dyret kan vise seg å være litt riktige alle sammen og hvordan det er riktig å oppføre seg er det heller ikke noen garanti for. Kunnskapen som myndighetene formidler om hvordan man skal beplante hagen, lysbruk osv viser seg å øke skillet mellom befolkningen i sølvgruvedalen og viser også tydeligere hvem som har bodd i området lenge og hvem som har bodd der en stund. Når de ytre skillene blir så store, førte det også til et kunstig skille mellom hvem som pratet med hvem fordi de lettere kunne plassere hverandre i stereotyper og mente at de visste hva de mente om alle saker (utbygging av veier, holdninger til nybygg, fjelløver osv) og at det dermed var unødvendig å snakke med dem. Sannhetsverdien av stereotypiseringen var minimal. Om tiltakene for å unngå rovdyr i hagene og husene sine hadde noe for seg, kan man jo også stille spørsmålsteget ved i og med at fjelløvestudien viste at fjelløver ofte var i nærheten av folk og sjelden har gått til angrep. Holdingene og det folk tror om fjelløver vil nok likevel bestå, uansett om holdningene er at "de var her først og hører hjemme her", om de blir sett på som anomalier, matters out of place, trusler eller "de finnes da ikke akkurat her". På de ulike arenaene der jeg snakket med folk, virket det som det var rom for alle disse holdningene. Det store spørsmålet er heller om hverdagslivet de alle fører i sum er kompatibelt med den uttrykte verdien om en levedyktig fjelløvestamme.

Livsbedingungen for levedyktig fjelløvestamme i området

I underkapittelet om fjelløver refererte jeg biologenes oppfatning om hva en fjelløve er og hva den trenger for å leve. Når det viser seg at fjelløvene i området oppfører seg litt utenom den standarden, er en mulig årsak til det at hverdagslivet til menneskene i og rundt området påvirker fjelløvene mer direkte enn det man har trodd. Hypotesen har vært at fjelløvene trekker seg lenger inn i viltområdet når mennesker bygger hus og veier der de tidligere har holdt til. Resultatet ser heller ut til å være at fjelløven beveger seg mer og at grensene for deres territorier oppløses. Dermed har de større sjanse for å bli drept av trafikk og dersom de oppdages i boligområder er de ganske garantert å bli skutt. Uansett om fjelløvene er fredet, er praksisen at hvis de utgjør noen som helst trussel så må de bøte med livet. Det forvaltningen da gjør i praksis er ikke et uttrykk for deres verdier om at det er viktig å bevare fjelløvestammen og at de regulerer boligbebyggelse og veiutbygging for å oppnå dette. Fjelløvestudien Beier utførte konkluderte med at for at det skulle være en levedyktig fjelløvebestand i området måtte det være minst to dusin dyr og området måtte være minst 2254 kvadratkilometer stort. På grunn av boligbebyggelse og veier var området ca 2070 kvadratkilometer stort i 1993 og egentlig allerede for lite til å opprettholde bestanden (Deurbrouck & Miller 2001:101-2). Nesten 15 år senere er det fortsatt fjelløver i området og noen viltkorridorer har blitt bygget på privat initiativ. Jeg nevnte tidligere i oppgaven at viltområdet ble stengt fra tid til annen på grunn av faren for skogbranner etter tørkeperioder. Flere mente at brannen

sør for dette viltområdet førte til en kunstig høy fjelløvebestand rundt 2004. 11. mars 2007 var det en skogbrann nord for Cleveland National Forest (se Vedlegg 5: Brann i Orange) og hvis hypotesen om at fjelløvene flykter inn i området stemmer, er det mulig at det vil komme flere angrep eller møter mellom fjelløver om og mennesker etter denne brannen. Dersom hypotesen stemmer, kan kanskje brannene på et vis ha en positiv effekt på fjelløvene ved at de får inn friskt blod og dermed kan opprettholde en levedyktig fjelløvebestand. Uansett utfall, er det interessant å se hva fjelløveforvaltningen resulterer i.

Fjelløveforvaltningen vs innflyttere vs cliffdwellers.

Fjelløveforvaltningen i praksis er de offentlig ansatte skogvokterne. Informasjon om fjelløver kommer fra dem og parkene og jeg nevnte tidligere i oppgaven at det ikke er nevnt noe om fjelløver på Orange County sine hjemmesider selv om det er nevnt andre dyr der. Avisene og media er de som alle mine informanter oppga som kilde til informasjon om dyret og ikke noe offentlig. Opplysningene som blir gitt viser at rådene baserer seg på biologenes generelle beskrivelser av dyret, og at det ikke opplyses om at det finnes unntak blant fjelløvene, at noen oppfører seg annerledes. I tillegg er det ikke sett på eller tatt hensyn til hva de som har bodd i området vet og hvordan de har greid å leve så lenge med fjelløver i nærheten uten å bli angrepet eller måtte installere flombelysning. Diskrepansen mellom innflytterne og

cliffdwellerne utkrystalliserte seg på grunn av handlingene de foretok seg og ikke så mye på grunn av sosial status. Jeg har vist at de som flyttet til viltområdet hadde et annet syn på naturen og brukte den på en annen måte enn de som har bodd der lenge. Barna til innflytterne var likevel ikke så lydige slik at det innflytterne sa at de gjorde ikke stemte med praktisk handling for alle i familiene. Skillene mellom de to kategoriene i sølvgruvedalen blir mindre, men samtidig er de for de voksne såpass store at de ikke står sammen i saker de egentlig er enige om, for eksempel de nye veiene. Det de ønsker å oppnå er det samme; at området skal forbli like naturskjønt og ikke bare bli boligområder slik det har blitt andre steder. Grunnlaget for deres meninger er ulikt og det har mye med hvordan deres holdninger til naturen er. Batesons analogi om digitale og analoge forskjeller (Ølgard 1986) er god for å forstå hvor ulik tilnærmingen til naturen er mellom de ulike befolknings og informantkategoriene. For en fjelløve som går gjennom dalen, tror jeg ikke det er så stor forskjell på verken hus eller mennesker og den har antageligvis sett dalen og husene så ofte at den vet hvordan den skal krysse sølvgruvedalen(Figur 9) uten å bli sett.

Figur 9: Sølvgruvedalen

Myndighetenes opplysningskampanjer som skal gjøre det trygt å bo midt i viltområdet eller i nærheten/ utanten av det, vitner om at skillet mellom kultur og natur taes for gitt og at man kan ta forholdsregler for å kontrollere naturen. Det skulle også bidra til å bevare området og fjelløvene og de legitime informasjonen de kom med i biologien eller andre naturvitenskaper. Dersom cliffdwellernes natursyn ble videreformidlet og det ble vektlagt at man flytter inn i et viltområde der man bør lære en del om naturen og venne seg til den, ville det vært mer forenlig med et dwellingperspektiv. De barna som vokser opp i dalen, opplever skillet som vanskelig for, som de sier: "I know it is dangerous and I can get hurt, but it doesn't matter. I could get kidnapped too!" Om det er et vitnesbyrd om at alle tror at ingenting vil skje med akkurat dem, men at det kan skje hvem som helst ellers, er en helt annen sak. De synes det er vanskelig fordi foreldrene er så forsiktige og skal ta så mange forholdsregler når de selv har så mye erfaring i skogene at de ikke skjønner

vitsen. Flere uttrykte med ironi at "the earth moving has become ok and safe. But a big cat! Never!". konfliktpotensialet i befolkningen er med andre ord ikke bare mellom ulike natursyn, holdninger og handlinger mellom befolkningskategoriene, men også innefor samme kategori.

I og med at boligprisene har økt, vil det kanskje bli slik at innflytterne blir i flertall i sølvgruvedalen. Mange av de som flytter ut, flytter til nærliggende boligområder utenfor nasjonalskogen, så skillet mellom befolkningskategoriene vil likevel vedvare. De ulike kategoriernes holdninger til natur gjenspeilte seg også i praksis. Ingen av de som hadde bodd lenge i området i eller rundt nasjonalskogen rapporterte møter eller observasjoner av fjelløver til myndighetene. Historiene de fortalte meg på Cooks var det derfor ikke lett å finne ut av om var sanne eller ikke. Grunnen til at de ikke rapporterte det til myndighetene var at de ikke ville at fjelløven skulle spores opp, at de ikke ville ha et nytt medieoppslag og at på den måten mente de sørget for å bevare fjelløvene. Grunnene til at de egentlig skulle rapportere det inn er for at statistikken skulle bli mer fullstendig: Forskere ville gjerne vite om det var vanlig å se fjelløver eller om de omtrent bare ble sett når de gikk til angrep på folk. Trygghet var hovedgrunnen til at de innflyttede rapporterte inn observasjoner til myndighetene: De oppga at de følte seg tryggere når de visste at noen som hadde lov til å skyte fjelløvene var klar over hvor de var. Når så mange av de innrapporterte observasjonene viser seg å være gauper og ikke fjelløver, kan det kanskje forklares på

grunn av hvem det er som rapporterer observasjonene: Stort sett de som ikke har bodd der og kanskje ikke vet så mye om kattedyrene og forskjellene på dem.

Alle de tre hovedkategoriene av informanter hadde emosjonell tilknytning til naturen og fjelløvene: skogvokterne ville bevare og passe på, cliffdwellerne så på området og dyrene i det som en del av deres hjem og identitet og de som flyttet til området gjorde det fordi det var vakkert og ikke langt unna både store byer og havet. Området hadde med andre ord en *verdi* fordi det er som det er og ikke nødvendigvis bare fordi det hadde en naturvitenskapelig verdi. Naturvernperspektivet med Arne Næss som talsmann, økosofien, handler nettopp om at naturen har en egenverdi som man må ta hensyn til uansett om det også er andre kryssende verdihensyn som også må tas med i beregningen. Vei- og boligutbygging og at fjelløver som er på feil sted blir skutt, viser at det er en annen verdi enn naturen som ofte vinner i praksis. De økonomiske og praktiske hensynene vinner, i tillegg til at området dermed blir enda mer attraktivt på grunn av at tilgjengeligheten øker. Samtidig skjer endringene så fort at det kanskje er vanskelig å tenke på og forutse alle konsekvenser. Mange store områder er privateid, det er de store rancheierne som bygger ut kjøpesentre og boligområder på det som tidligere var beiteområder. Den private eiendomsretten gir selvsagt begrensninger for hva fylket kan bremse av planlagte utbygginger. Foreløpig ser det ut til at området tvers over veien til Cooks skal forbli uberørt, men mange jeg har snakket med etter feltarbeidet mener at det ikke er lenge til

myndighetene gir etter for presset. Det samme mener de gjelder for tunnelen som noen ønsker seg gjennom nasjonalskogen med utgang i åpningen av sølvgruvedalen: så snart ingeniører og andre høyt utdannede forsikrer om at det lar seg gjøre, vil den nok bli bygget. Om fjelløvebestanden klarer seg med flere store naturinngrep, gjenstår å se. Og hvor lang tid det tar for befolkningen i og rundt viltområdet å oppdage det hvis fjelløvene forsvinner, kan man bare spekulere i.

KAPITTEL 7: AVSLUTNING

Oppsummering

Her vil jeg oppsummere noen av de viktigste sidene som kommer frem i avhandlingen. Jeg tar utgangspunkt i problemstillingen og viser hvordan jeg har svart på den gjennom oppgaveteksten.

I denne avhandlingen har jeg sett på problemstillingen om hvordan *vi* forholder oss til potensielt livsfarlig natur. Gjennom hele oppgaven har jeg vist at vi mennesker ikke forholder oss til naturen på samme måte. Jeg har delt befolkningen som bor i og rundt viltområdet inn i kategorier på bakgrunn av deres relasjon til naturen og vist at vi ikke er én gruppe, men at det finnes mange *vi*.

I kapittel 2 presenterte jeg ulike teorier om relasjonen til natur og jeg ga en kort presentasjon av diskursen i fagets historie om disse måtene å se på natur. I kapittel 4 presenterte jeg relevant empiri som viser at flere teorier kan brukes og at fagdiskursen ikke bare er en teoretisk diskurs, men at de ulike tilnærmingene til natur også kommuniseres i hverdagslivet. I kapittel 2 presenterte jeg også Mary Douglas' og Aaron Wildavskys teorier om hvordan vi forholder oss til og oppfatter potensielle risiki. I kapittel 5 viste jeg empirisk at opplevelser av risiko skapes og at de har sammenheng med synet på natur. I kapittel 2 presenterte jeg også teorier om

handlinger og i kapittel 6 viser jeg hvordan de kan tolkes i forhold til relasjon til naturen, verdier og hvordan handlingene i hverdagslivet påvirkes av området og oppfattelsen av risiko. Jeg viser også at handlingene blir en del av diskursen om natursyn og opplevelser av risiko fordi de viser hvordan konfliktpotensialet mellom befolkningsgruppene og fjelløvene skapes og gjenskapes.

I kapittel 3 presenterte jeg en del sekundær empiri som også er trukket inn i kapittel 4, 5 og 6.

Avsluttende kommentar

Problemstillingen er uttrykt i ett hovedspørsmål: Hvordan forholder vi oss til potensielt livsfarlig natur? Dette belyste jeg i avhandlingen ved å se på relasjonen mellom mennesker og natur, hvor potensielt livsfarlige fjelløvene ble oppfattet å være og hvilke konsekvenser dette hadde for hverdagslivet. Jeg har videre forsøkt å problematisere om den praksisen å drepe fjelløver som angriper mennesker er forenlig med de politiske intensjonene om å bevare en fjelløvebestand og om dette er verdiene til befolkningen i lokalsamfunnet.

Jeg fant at synet på naturen, hva mine kategorier av befolkningen oppfattet som farlig og hvordan samhandlingen med naturen, varierte. Deres relasjon til området

og fjelløveproblematikken viste seg tydelig når det ble foreslått endringer i lokalsamfunnet, for eksempel om en ny vei skulle bygges. Konfliktene mellom cliffdwellers, innflyttere, terrengsyklister og forvaltningen kom tydelig fram etter medienes oppslag om fjelløver og når endringer som kunne true deres verdier, holdninger og natursyn ble foreslått. Cliffdwellerne mente at fjelløvene ikke truet deres livsførsel, det var heller foreslåtte endringer og tilflyttingen til området som var trusselen. Innflytterne vurderte det motsatt.

Området og problemstillingen var så kompleks at det er mulig at et lengre feltarbeid ville avdekket enda flere kategorier i befolkninger med enda mer varierte relasjoner til naturen, hvordan risiko kan bedømmes og hvordan handlingene i hverdagslivet blir preget av å bo så nær potensiell livsfarlig natur.

Litteraturliste

Ariansen, Per. 1990. *Miljøproblemene – et filosofisk perspektiv*. Preliminær utgave, Examen Philosophicum 1990. Oslo:Universitetsforlaget.

Atkinson, Rita L., Atkinson, Richard C, Smoth, Edward E, Bem, Daryl J., Nolen-Hoeksema, Susan. 2000. *Hilgard's Introduction to Psychology. Thirteenth Edition*. Orlando, USA: Harcourt College Publishers.

Bateson, Gregory. 1991. *Ånd og natur. En nødvendig enhed*. København: Rosinante/Munksgaard.

Barth, Fredrik. 1981. *Process and Form in Social Life. Selected essays of Fredrik Barth: Volume 1*. Routledge & Kegan Paul Ltd.

Barth, Fredrik. 1980. *Andres liv – og vårt eget*. Gyldendal Norsk Forlag A/S.

Beier, Paul & Barrett, Reginald H 1993. *The Cougar in the Santa Ana Mountain Range, California. Final Report of the Orange County Cooperative Mountain Lion Study*. University of California, Berkeley CA

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas. 2006 (1966). *Den samfunnsskapte virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget.

Berkes, Fikret. 1999. *Sacred Ecology. Traditional Ecological Knowledge and Resource Management*. USA, Pa: Tylor & Francis.

Bolgiano, Chris. 2001. *Mountain Lion. An unnatural history of pumas and people*. USA, Pa: Stackpole Books.

Davis, Mike. 1998. *Ecology of Fear*. New York: Metropolitan Books

Descola, P & Pálsson, G. (red.)1996. Introduction. I *Nature and Society. Anthropological perspectives*. London: Routledge

Deurbrouk, Jo & Miller, Dean. 2001: 84-102. *Cat Attacks. True Stories and Hard Lessons from Cougar Country*. Seattle: Sasqatch Books.

Douglas, Mary. 1997(1966). *Rent og urent. En analyse av forestillinger omkring urenhet og tabu*. Oslo: Pax Forlag A/S.

- Douglas, Mary & Wildavsky, Aaron. 1982. *Risk and Culture. An Essay on the Selection of Technological and Environmental Dangers*. Los Angeles: University of California Press.
- Ellen, Roy Frank (red). 1984 s 13-34. *Ethnographic Research: A Guide to General Conduct*. Academic Press. London: Routledge.
- Eriksen, Thomas Hylland. 1998. *Små steder – store spørsmål. En innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Franklin, Adrian. 1999. *Animals and Modern Cultures. A Sociology of Human-Animal Relations in Modernity*. London: SAGE Publications Ltd.
- Franklin, Adrian. 2002. *Nature and Social Theory*. London: SAGE Publications Ltd.
- Hansen, Kevin. 1992. *Cougar. The American Lion*. Arizona: Northland Publishing.
- Hervik, Peter. 1999 (red.) *Den generende forskjellighet. Danske svar på den stigende multikulturalisme*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ingold, Tim. 1993. 'The Temporality of the landscape', *World Archaeology*, 25 (2):152-74
- Ingold, Tim. 2002. *The Perception of the Environment. Essays in livelihood, dwelling and skill*. London: Routledge.
- Kaloff, Linda & Satterfield, Terre. 2005. *The Earthscan Reader in Environmental Issues*. London: Earthscan.
- Knight, J. (red) 2000. Introduction. I *Natural Enemies. People-Wildlife Conflicts in Anthropological Perspective*. London: Routledge
- Lonely Planet, California & Nevada. 2000. Lonely Planet Publications Pty. Ltd.
- Lutz, Catherine A. & Collins, Jane L. 1993. *Reading National Geographic*. London: The University of Chicago Press, Ltd.,
- MacCormack, C. 1980. Nature, Culture and Gender. I *Nature Culture and Gender*. Red. MacCormack, C, Strathern, M. Cambridge University Press.

Malinowski, Bronislaw. 1984. *Argonauts of the Western Pacific*. USA, Illinois: Waveland Press Inc.

Milton, Kay. 2002. *Loving Nature. Towards an Ecology of Emotion*. London: Routledge.

Nielsen, Finn Sivert. 1996. *Nærmere kommer du ikke. Håndbok i antropologisk feltarbeid*. Oslo: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Næss, Arne. 1969. *Hvilken verden er den virkelige?* Oslo:Universitetsforlaget.

Næss, Arne. 1999. *Økologi, samfunn og livsstil. Utkast til en økosofi*. 5. omarbeidete utgave. Bokklubben dagens bøker Oslo 1999.

Pampel, Fred C. 2000. *Sociological Lives and Ideas. An Introduction to the Classical Theorists*. New York :Worth Publishers.

Parsons, Talcott. 1989. *The Theory and Scholarship of Talcott Parsons to 1951. A critical commentary*. Cambridge University Press.

Parsons, Talcott and Shils, Edward A. (ed). 1951. *Towards a General Theory of Action*. Harvard University Press.

Pelto, P. J og Pelto, G. H. 1999. *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. Cambridge University Press.

Pollard, Michael. 2001. *The Encyclopedia of the Cat*. London: Parragon.

Rival, L. 1996. "Blowpipes and Spears – the social significance of Huaorani technological choices". I Descola & Pálsson (red) *Nature and Society*. London: Routledge s145-64.

Satterfield, Terre. 2004. *What's Nature Worth*. University of Utah Press.

Seymour-Smith, Charlotte. 1986. *Macmillan Dictionary of Anthropology*. London: Macmillan Press Ltd.

Wadel, Cato. 1991. *Feltarbeid i egen kultur*. Flekkefjord: Seek A/S

Williams, R. 1972. Ideas of Nature. I *Ecology, the shaping enquiry*. Red. Benthall, J. London: Longman

Wolch, Jennifer & Emel, Jody. 1998. *Animal Geographies. Place Politics and Identity in the Nature-Culture Borderlands*. London: Verso.

Ytrehus, Line Alice (red). 2001. *Forestillinger om "den andre". Images of Otherness*. Kristiansand S.: Høyskoleforlaget A/S Norwegian Academic Press.

Ølgaard, Bent. 1986. *Kommunikation og økomentale systemer ifølge Gregory Bateson*. Forlaget Ask.

INTERNETTREFERANSER:

- Web 1: <http://www.fullerton.edu/cdr/ocff.pdf>
- Web 2: <http://www.fullerton.edu/cdr/ocff.pdf>
- Web 3: www.googleearth.com
- Web 4: http://www.sanjuancapistrano.org/about_int.asp?ID=42
- Web 5: <http://www.wilderness.net/index.cfm?fuse=NWPS&sec=legisAct#2>
- Web 6: http://www.usatoday.com/tech/science/2006-02-20-lion-turf-war_x.htm?POE=TECISVA
- Web 7: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/style/longterm/books/chap1/mountain.htm>
- Web 8: <http://dialspace.dial.pipex.com/agarman/puma.htm>
- Web 9: http://www.mountainlion.org/facts_faq.asp
- Web 10: http://tchester.org/sgm/lists/lion_attacks_ca.html
- Web 11: www.ocparks.com
- Web 12: <http://www.ocpetinfo.com/skunkinfo.htm>
- Web 13: <http://www.dfg.ca.gov/keepmewild/lion.html>
- Web 14: <http://www.ocalmanac.com/History/hi01d.htm>
- Web 15: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/11/12/449155.html>
- Web 16: http://www.ocregister.com/ocr/2005/05/23/sections/commentary/orange_grove/article_528559.php
- Web 17: <http://www.dfg.ca.gov/keepmewild/lion.html>
- Web 18: http://www.ocregister.com/ocregister/homepage/abox/article_1615816.php,

Vedlegg 1: Noen utvalgte historiske årstall i Orange County (Web 14)

1776 – De første ikke-indianerne kom til Orange County. De bygget The Mission i San Juan Capistrano og brukte indianere som arbeidskraft. Den opprinnelige kirken raste i et jordskjelv i 1812, men er bygget opp igjen. Misjonen ble tatt av meksikanerne, men ble katolsk og amerikansk igjen i 1865 under president Abraham Lincoln

1878 – de fant kull i Silverado Canyon. En befolkningsboom startet etter at US Deputy Marshal Jonathan Dunlap fant en sølvåre etter en skogbrann. Dalen skiftet navn fra Canon de la Madera/ Timber Canyon til Silverado.

1888 – landspekulasjonen kolliderer og Silverado stagnerer litt. Den berømte skuespilleren Madame Helene Modjeska kjøper en ranch i Santiago Canyon.

1889 – Orange County blir et eget fylke.

1894 – jernbanen åpnes fra San Juan Capistrano til Los Angeles.

1900 – befolkningen i Orange County er 19 696 mennesker, 60% av disse bodde på gårder. Det er registrert 3 biler i fylket.

1903 – den siste bjørnen i fylket blir skutt og drept.

1908 – President Theodore Roosevelt omdanner Trabuco Canyon Reserve til nasjonalskog og omdøper den til Cleveland National Forest til ære for tidligere president Grover Cleveland.

1911 – olje ble funnet i Placentia

1917 – den siste kullgruven i Santiago Canyon stenger.

1920 - befolkningen i Orange County er 61 375 mennesker og det er registrert over 14 000 biler i fylket.

1943 – El Toro Marine Corps åpner basen på Irvine Ranch.

1953 – Walt Disney kjøper 160 acres i Anaheim og åpner Disneyland i 1955.

1960 - befolkningen i Orange County er 703 925 mennesker.

1978 – stor skogbrann herjer over 5600 acres i The Carbon Canyon.

1979 – tre menn kidnapper, voltar og dreper 14 tenåringsgutter. De blir funnet døde langs Ortega Highway og gjerningsmennene blir kalt Freeway killer.

1980 - befolkningen i Orange County er 1 931 570 mennesker. Tre raftere dør i Santa Ana River. Først på året er det flod – oversvømmelser – og senere på året er det en stor skogbrann. Brannen herjer over 30 000 acres Indianerland og gjør store ødeleggelser i Trabuco - Holy Jim –området.

1986 – bøfler gjeninnfør til Buffelo Rancht i Orange County etter å ha vært utryddet i 25 år

1990 - befolkningen i Orange County er 2 410 556 mennesker.

1997 – bare 500 acres i Orange County der de dyrker appelsiner. I 1938 var det over 68 000 acres.

2000 - befolkningen i Orange County er 2 846 289 mennesker. Rancho Santa Margarita (bef. 47 200) og Aliso Viejo (bef. 40 200) får bystatus.

2002 – Samantha Renyon blir kidnappet og blir funnet drept på Ortega Highway

Vedlegg 2: Avisartikkel (Web 15)

Men Norge beholder verdensrekorden.

EUGENE BRANDAL LARAN

Lørdag 12.11.2005, 19:51

oppdatert 20:13

(Dagbladet.no): Trafikkproblemene rundt Orange County i California er blitt så store, at myndighetene har slått fast at noe må gjøres.

Det kjører 268 000 biler på Highway 91 hvert eneste døgn. Det er 50 000 flere enn veien ble bygget for å ta.

Nå vurderer politikerne om de skal lage en 18 kilometer lang tunnel. Hvis planene blir realisert, blir det verdens neste lengste veitunnel.

Førsteplassen tilhører den 24 kilometer lange Lærdalstunnelen i Norge, som ble åpnet 27. november 2000.

Men planene om en så stor tunnel i California, møter motstand. Ikke fordi den bare blir nest lengst, men fordi den skal bygges midt i et jordskjelvutsatt område.

- Det er helt absurd å bygge en tunnel 210 meter under bakken midt i jordskjelvland. Jeg mener, ville du likt å være i den tunnelen, sier borgermester Cathryn DeYoung i Laguna Niguel.

PS! Det finnes jernbanetunneler som er lengre enn Lærdalstunnelen, blant annet Seikan-tunnelen i Japan (54 km).

Vedlegg 3: Leserinnlegg (web 16)

In Silverado Canyon, tunnel vision

Self-centered NIMBYs think their interests always trump everyone else's

By TIBOR R. MACHAN

Ethics professor at Chapman University and adviser to Freedom Communications.

Over the years, I have occasionally written about the goings-on in Silverado Canyon, where I live. The place is smack in a part of Cleveland National Forest, although obviously the strip that's the inhabited part of the canyon is mostly private property.

One of the fracasas has been about plans to build a small development with 12 expensive homes. This has been lingering in various bureaucratic departments, with the delays brought about by the NIMBY crowd, of course. Not everyone in the canyon is opposed, interestingly, but those who are have much time and energy on their hands, so this valuable property lies waste until the opponents are finally placated.

Now the hullabaloo is about the possibility of a tunnel or corridor coming through or near the canyon, and, of course, there is even greater opposition to this than to those 12 homes. Congestion experts say it would ease the nearly immobile morning and afternoon traffic on the 91 freeway. Just as with the new homes, which would ease some of the escalation of home costs in Orange County by freeing up some lower-priced homes, the proposed tunnel would have a positive effect. Many people would find their commutes less painful and costly.

Alas, the NIMBY folks care nothing about this. They just bellyache about how their view of the beautiful mountain peaks would be ruined because they might have to see a bit of road traffic from the picture windows of their canyon homes and as they mosey about the region.

I lived in Switzerland for two years and traveled extensively from there to southwest Italy and elsewhere, places where tunnels abound in great numbers - big ones, small ones, wide ones and narrow ones, all types. They are impressive sights to behold - at least to those of us who enjoy some humanity mixed in with the wilds.

If you talk about tunnels hereabouts, often you will hear all about the threat posed by Southern California's various fault lines and the like. But when you read the rants and raves of the Silverado set about the possibility of tunnels, there is no word about that at all. It's all about our wonderful view and wildlife and such, as if the wilds had no resilience and needed these NIMBY folks to rescue it from human intervention.

Of course, you will never hear the suggestion that perhaps those who care so much about the wilds should move out of their canyon homes, maybe to some city, thus making the personal sacrifice they want everyone else to make by not living or traveling near the canyons. The idea of the 12 homes or the tunnel is rank villainy - but their own insistence on having things go their way, well, that's the moral high ground. Sure - if you buy that, I've got this bridge in Brooklyn I could sell you for peanuts.

We live in the world alongside many people who won't even consider responsible parenting, who pop kids out without a moment's reflection, often completely unprepared to care for them. Indeed, many of the same folks who fret so much about the environment are also very protective of those with large families. (They agitate for paid family leave, for example, which clearly encourages population growth.) But never mind if the cost of living rises as a result - NIMBY comes first.

When the population grows, it is simple maturity to acknowledge that space will be squeezed and that no one living on prime real estate surrounded by wildlife can tell others they can't be there, too - unless that individual owns the land in question fair and square. And part of the price of living in California, especially, is to put up with millions of others who also wish to live and travel here.

That means more roads - even, sometimes, through nifty places like the Cleveland National Forest.

Vedlegg 4: Oppførsel i møte med Fjelløver (web 17)

You may be attracting mountain lions to your property without knowing it!

More than half of California is mountain lion habitat. Mountain lions generally exist wherever deer are found. They are solitary and elusive, and their nature is to avoid humans.

Mountain lions prefer deer but, if allowed, they also eat pets and livestock. In extremely rare cases, even people have fallen prey to mountain lions.

Mountain lions that threaten people are immediately killed. Those that prey on pets or livestock can be killed by a property owner after the required depredation permit is secured. Moving problem mountain lions is not an option. It causes deadly conflicts with other mountain lions already there. Or the relocated mountain lion returns.

Help prevent deadly conflicts with these beautiful wild animals.

Living in Mountain Lion Country

- Don't feed deer; it is illegal in California and it will attract mountain lions.
- Deer-proof your landscaping by avoiding plants that deer like to eat. For tips, request A Gardener's Guide to Preventing Deer Damage from DFG offices.
- Trim brush to reduce hiding places for mountain lions.
- Don't leave small children or pets outside unattended.
- Install motion-sensitive lighting around the house.
- Provide sturdy, covered shelters for sheep, goats, and other vulnerable animals.
- Don't allow pets outside when mountain lions are most active—dawn, dusk, and at night.
- Bring pet food inside to avoid attracting raccoons, opossums and other potential mountain lion prey.

Staying Safe in Mountain Lion Country

Mountain lions are quiet, solitary and elusive, and typically avoid people.

Mountain lion attacks on humans are extremely rare. However, conflicts are increasing as California's human population expands into mountain lion habitat.

- Do not hike, bike, or jog alone.
- Avoid hiking or jogging when mountain lions are most active—dawn, dusk, and at night.
- Keep a close watch on small children.
- Do not approach a mountain lion.
- If you encounter a mountain lion, do not run; instead, face the animal, make noise and try to look bigger by waving your arms; throw rocks or other objects. Pick up small children.
- If attacked, fight back.
- If a mountain lion attacks a person, immediately call 911.

Vedlegg 5: Brann i Orange (web 18)

March 11, 2007

Fire contained

By the numbers: Updated Windy Ridge fire information

The Orange County Register

BY THE NUMBERS

(As of 10 a.m. today.)

Where: The fire started at 7:53 a.m. Sunday near the Windy Ridge toll booth on the Eastern (241) Toll Road at the border of Anaheim Hills and Orange.

Current conditions: The fire had no overnight movement and technically is contained. Temperatures today will range from 81 to 86 degrees; low humidity; light winds. Red flag warning has been canceled.

Acres burned: 2,036

Containment: 100 percent contained; fully controlled by 6 p.m. Wednesday

Firefighters on scene: 400-plus firefighters; 800 total personnel. Crews are being sent home.

Aircraft: 1 helicopter used for aerial surveillance.

Cost to fight fire: Estimated at \$1.5 million but expected to double.

Injuries: Three firefighters had minor to moderate injuries. One was treated for smoke inhalation; another had an allergic reaction to an insect bite. A firefighter who suffered an ax wound to the face had his injury upgraded from minor to moderate.

Structures burned: 3. One single-family home with a shake roof in the 6800 block of Avenida de Santiago in Anaheim Hills was damaged. Two outbuildings in the 6900 block of Overlook Terrace in Anaheim Hills were destroyed.

Homes evacuated: 2,740. 240 in Anaheim Hills; 2,500 in Orange. All evacuees have been allowed to return to their homes.

Roads closed: All roads are open; all lanes on the 24 toll road were reopened.

Cause: Suspected arson. A burning abandoned car with stolen license plates ignited vegetation about 50 feet off the 241 tollway. Police suspect the car was deliberately set on fire and ask anyone seeing suspects running from the vicinity Sunday morning to call their local police department, fire department, or the OCFA arson tip line at **1-800-540-8282**.